

2018

- 2 Hymyillen uuteen aikaan
- 4 Tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikkö
- 6 Kokoelmayksikkö
- 8 Näyttely-yksikkö
- 10 Asiakaspalveluyksikkö
- 12 Paikallismuseotyö
- 18 Aluetaidemuseotyö
- 20 Arkeologia
- 22 Rakennuskulttuuri
- 28 Kokoelmatyö
- 44 Näyttelyt
- 46 Taidemuseo
- 55 Julistemuseo
- 57 Historiallinen museo
- 64 Radio- ja tv-museo Mastola
- 67 Hiihtomuseo
- 69 Asiakaspalvelu
- 73 1918 muistovuoden tapahtumat Lahden museoissa
- 75 Henkilökunta
- 76 Talous
- 77 Liikunta- ja kulttuurilautakunta
- 78 Lahjoittajat

*toimitus Päivi Siikaniemi / Lahden museot
taitto Osmo Penna / Studio Penna*

LAHDEN MUSEOT VUOSIKATSAUS

*Theatrum Olgan
Catrina-hahmo
Hymyilevä Kuolema –
näyttelyn avajaisissa
15.2.2018.
Kuva Alvaro Rego.*

Yksityiskohta
Tapani Kokon
Riemukkaasta kul-
kueesta Hymyilevä
kuolema -näytte-
lyssä. Kuva Tuija
Vertainen.

HYMYILLEN UUTEEN AIKAAN

Lahden museoiden kävijämäärä on kasvanut noin 4 % vuosivauhtia: Museokortti- ja hyvät näyttelyt tuovat uusia asiakkaita kaikkialla Suomen museoihin. Näin Lahdessa-kin, siitä huolimatta, että avoinna olevien museoiden määrä on puolittunut meneillään olevan Lahden kartanon peruskorjauksen ja uuden taide- ja muotoilumuseon rakentamisen vuoksi. Avoinna olivat Hiihtomuseo ja Radio ja tv-museo Mastola.

Vuosi 2018 alkoi erittäin positiivisissa tunnelmissa. Kaupunginvaltuusto päätti tamikuussa edetä uuden taidemuseon rakentamisessa. Malski-kiinteistön omistajan vaihdos uudelle omistajalle viipyi aina joulukuulle, joten rakennustöihin päästiin vasta seuraavan vuoden puolella. Tällöin myös suunnittelutyö vauhdittui.

Vuosi merkitsi henkilökunnalle edellä mainituista syistä vahvaa muutosta. Odotukset tulevasta museotoiminnasta alkoivat hahmottua monen tasoisen suunnittelutyön aikana. Selvää oli, että vuosi 2018 oli eräänlainen vedenjakaja vanhan ja uuden museon välissä. Tulevasta ei vielä tiedetty paljoa; suunniteltiin uutta ja arvioitiin uusia tavoitteita – tehtiin tulevan toiminnan vaikutusten ennakoarviointia.

*Poistuvan taidemuseon vuoteen sopi monestakin syystä Mexico Citystä tuotu näyttely **A la muerte con una sonrisa – Hymyilevä kuolema!** – Taidemuseo Vesijärvenkatu 11 sulki ovensa vuoden lopussa ”hymyssä suin”. – Pitkäaikainen uusien taidemuseotilojen odotus päättyi miellyttävissä tunnelmissa.*

*Timo Simanainen
Lahden museoiden museonjohtaja*

Hannu Takala esittelee vuoden
1918 sisällissodan tapahtuma-
paikkoja Radiomäellä.
Kuva Päivi Siikaniemi.

TUTKIMUS- JA KULTTUURI- YMPÄRISTÖYKSIKKÖ

TUTKIMUS- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖYKSIKKÖ

Lahden kaupunginmuseon Tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikön perustehtävinä on museon sisäisen työnjaon mukaan vastata 1) maakuntamuseotyöstä, 2) aluetaidemuseotyöstä, 3) arkeologisen ja rakennetun kulttuuriperinnön sekä kulttuurimaiseman suojelusta ja tutkimuksesta, 4) muusta museon tutkimustyöstä, 5) museon julkaisuista ja 6) luennoista.

Vuonna 2018 yksikön päällikkönä toimi arkeologi Hannu Takala. Yksikköön kuuluivat lisäksi rakennustutkijat Riitta Niskanen ja Päivi Siikanen, maakuntamuseotutkija Anna-Riikka Vaden, valokuvaaja Tiina Rekola sekä Itä-Hämeen museon hoitaja Vesa Järvinen Hartolasta. Määräaikaisina tutkijoina arkeologiaan liittyvissä työtehtävissä työskentelivät: Eetu Sorvali, Piritta Häkälä ja Terhi Tanska. Kesätyöntekijänä muinaisjäännösten hoitotoissa työskenteli arkeologian opiskelija Jussi-Pekka Hiltunen. Paikallismuseutyössä museoharjoittelijoina olivat Nea Uusisalo ja Meea Kivi.

Museon tehtäväksi on annettu Nastolan historian osan IV kirjoittaminen. Tutkimushankkeessa työskentelivät määräaikaisissa työsuhteissa koko vuoden tutkijat Ville Eerola ja Sini Ojala sekä osan vuotta tutkimusapulaisena Nea Uusisalo. Lisäksi museo toteutti Opetus- ja kulttuuriministeriön osarahoituksella hankkeen *Lahden museoiden näyttelyt virtuaalisesti Päijät-Hämeen maakuntaan*. Hankkeen projektipäällikkönä toimi oman työnsä ohessa Anna-Riikka Vaden, jonka lisäksi hankkeessa työskentelivät määräaikaisina projektityöntekijöinä Toni Puurtinen ja Maija Huusko.

Tutkimusyksikkö kokoontui vuonna 2018 yhteensä seitsemän kertaa. Yksikkö teki 19.6. tutustumismatkan Hartolaan, jossa tutustuttiin

Itä-Hämeen museoon museonhoitaja Vesa Järvisen johdolla sekä Hartolan kirkkoon ja kirkonkylän muinaisjäännöksiin. Yksikön kokousten lisäksi toimintaa koordinoitiin maakunnallista työtä tekevien työntekijöiden keskinäisissä työneuvotteluissa.

Huhtikuussa museo järjesti sisällissodan muistovuoteen liittyen kaupunkikävelyjen sarjan, joissa oppaina olivat Riitta Niskanen ja Hannu Takala. Teemaan liittynyt luentosarja, joka käsitti kuusi luentoa, pidettiin 16. – 26.4. Radio- ja tv-museo Mastolan auditoriossa. Lahden kartanon ystävät ry:n ja Aino-puiston teatterin kanssa museo järjesti 15.8. koko päivän pituisen *Viipurin reippaat* -seminaarin, joka liittyi Historiallisen museon puistossa esitettyyn saman nimiseen kesäteatteriesitykseen. Taidemuseolla järjestettiin 19.11. iltapäivän kestänyt keskustelutilaisuus Julkisesta taiteesta, jonka innoittajana oli runsaasti keskustelua herättänyt valtuustoaloite Mannerheimin ratsastajapatsaan siirtämistä pois paikaltaan.

Museo julkaisi vuoden 2018 aikana neljä kirjaa: Tuija Vertainen, Maija-Riitta Kallio, Tiina Rekola (toim.) *Helmiä Lahden taidemuseon kokoelmista*. Lahden taidemuseon julkaisuja uusi sarja nro 5.

Piritta Häkälä, Riitta Niskanen, Anna-Riikka Vaden (toim.) *Vaikuttava kulttuuriympäristö*. Lahden kaupunginmuseon tutkimuksia 34.

Anne Takala. *Vuoden 1918 sota keskikoulun ja peruskoulun historian oppikirjoissa*. Lahden kaupunginmuseon tutkimuksia 35.

Hannu Takala. *Taistelu Lahdesta 1918*, 3. painos.

Armi Kuisma tyytyväisenä päivänokosilla entisessä kodissaan, jossa kävi vierailemassa tyttärensä kanssa nykyisestä kodistaan, palvelutalo Erkkilästä. Onni museoon dokumentointi 12.10.2018. Kuva Tiina Rekola.

KOKOELMAYKSIKKÖ

KOKOELMAYKSIKKÖ

Kokoelmayksikkö vastaa museon kokoelmatyöstä. Yksikkö hallinnoi Hiihtomuseon, Julistemuseon, kuva-arkiston, Historiallisen museon, Radio- ja tv-museon sekä Taidemuseon kokoelmia.

Kokoelmatyö nivoutuu kiinteästi museon tutkimus-, näyttely-, kulttuuriympäristö-, aluetaidemuseo- ja maakuntamuseo- sekä asiakaspalvelutyöhön. Museon omien näyttelyiden valmisteluun ja rakentamiseen osallistuivat erityisesti museomestarit ja konservattorit, mutta myös näyttelytyöryhmiin kuuluneet amanuenssit, tutkijat, museoapulainen, kuva-arkiston hoitaja ja kuvankäsittelijä. Kuva-arkisto toimittaa valokuvaajan äskettäin ottamia tai arkistokuvia liki kaikkiin museon julkaisuihin ja tutkimushankkeisiin, museon markkinoinnin ja asiakastapahtumien käyttöön. Yksikön tutkijahenkilökunta ja konservattorit vastaavat asiakaskyselyihin omilta erikoisalueiltaan.

Kertomusvuonna kokoelmatyötä tekevien huomio suuntautui tulevaan Taide- ja muotoilumuseo LADiin sekä Historiallisen museon uudistukseen. LADin valmistelut alkoivat kokoelmien osalta tulevien kokoel-

manäyttelyiden valmisteluilla, jotka konkretisoituivat muun muassa taiteilija Olavi Lanun kokoelman kuntoarvioinnilla ja kokoelmakummitoiminnan suunnittelulla. Historiallisen museon kaikki näyttelyt purettiin ja kuljetettiin säilytystiloihin remontin tieltä, mikä työllisti koko yksikön työntekijöitä ja teknistä ryhmää vuoden varrella.

Keväällä aloitettiin kokoelmiin liittyvä vapaaehtoistyö kokoelmaystävä-toimintana. Kokoelmaystävät kokoontuivat viikoittain kokoelma-keskukseen ompelemaan säilytyslaatikoiden sisälle laitettavia suojakankaita, riippusäilytyksessä olevien tekstiilien kangaspusseja, henkarinsuojia ja yksittäisiä suojakankaita tekstiilikokoelman akuutteihin tarpeisiin.

Lahden museot jatkoi kokoelmiensa julkaisemista yleisöpalvelu Finna:ssa (www.finna.fi).

Kokoelmien karttumista on esitelty tarkemmin Kokoelmatyö-otsakkeen alla.

*Theatrum Olgan Catrina-hahmo
Hymyilevä Kuolema -näyttelyn
avajaisissa 15.2.2018. Kuva
Alvaro Rego.*

NÄYTTELY-YKSIKKÖ

NÄYTTELY-YKSIKKÖ

Vuosi 2018 oli Lahden museoiden näyttely-yksikölle kiireinen ja muutoksentaiteinen. Jokaisessa näyttelytoimipisteessä järjestettiin muistovuoden 1918 näyttelyitä sekä tapahtumia. Sisällissodan teemoja ja aiheita käsiteltiin aikuisten ja lasten näkökulmasta.

Vuosi 2018 merkitsi myös kahden näyttelytoimipisteen sulkeutumista uusien näyttelyiden valmistelemisen, remontoinnin ja toisaalta kokonaan uuden rakentamisen tieltä. Vuoden alussa Lahden kaupunginvaltuusto puolsi selkeillä äänillä (45-14) uuden taide- ja julistemuseon siirtymisen vanhan Mallasjuoman paikalle rakennettavaan uudisrakennukseen. Taidemuseon taival Vesijärvenkatu 11 A:ssa loppui lähes 70 vuoden jälkeen joulukuussa. Syksyn aikana myös Historiallinen museo suljettiin ja kaikki sen näyttelyt purettiin peruskorjausremontin alta, jonka laajuudesta ja kestosta ei sen sulkeutuessa ollut vielä tarkkaa tietoa.

Taidemuseossa järjestettiin vuoden aikana kolme uutta näyttelyä: *A la muerte con una sonrisa – Hymyilevä kuolema* otettiin näyttelyohjelmaan meksikolaisena julistenäyttelynä, mutta siitä muotoutui oivaltava ja koskettava näyttely elämästä ja kuolemasta. Näyttelyn hätkähdyttävät sisällöt ja mielenkiintoinen ohjelmisto antoivat kävijälle uudenlaisen katsannon kuolemaan liittyvistä käsityksistä toiselta mantereelta. *Erkki Kannoston* kesään sijoittuva näyttely katsoi kuvanveistäjän monipuolista ja pitkää uraa myös Lahden kannalta. *Tuoretta maalia Lahdessa* -näyttely aloitti Suomen Taidemaalariliiton 90-vuotisjuhlinnan jurytetyllä näyttelyllään.

Radio- ja tv-museo Mastola haki European Museum of the Year 2019 –kilpailuun. Loppuvuonna 2018 museolle saapui tieto että se oli valittu mukaan loppukilpailuun. Kilpailussa palkittavat museot julkistetaan toukokuussa 2019 Sarajevossa War Childhood Museumissa järjestetävässä seminaarissa ja gaalassa.

"Kesätaajuudella" lasten kesäleirit järjestettiin Mastolassa kesäkuussa. Kuva Elias Outakivi

ASIAKASPALVELUYKSIKKÖ

ASIAKASPALVELUYKSIKKÖ

Asiakaspalveluyksikkö vastaa Lahden museoiden avoinnapidosta, museopedagogiikasta, markkinointi- ja viestintätyöstä sekä museokaupoista. Asiakaspalveluyksikkö osallistuu myös museoiden oheisohjelma- ja tapahtumatoimintaan.

Lahden museoiden asiakaspalvelu perustuu asiakaslähtöisyyteen. Asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin ja tavoitteena on tarjota eri asiakasryhmille laadukasta palvelua.

Lahden museoissa kävi vuoden 2018 aikana yhteensä 58 443 kävijää, joista ilmaiskävijöiden määrä oli 14 281. Edellisvuoden kävijämäärä ylitettiin 2 276:lla. Vuoden 2018 alusta maksutta museoon päässeitä alle 18-vuotiaita kävi yhteensä 27 844. Eniten alle 18-vuotiaita veti uudistunut Radio- ja tv-museo Mastola 11 527 kävijää.

Taidemuseo sulki ovensa 22.12. ja suuntana on uusi Malskiin sijoittuva taide-, juliste- ja muotoilumuseo LAD. Vuoden 2018 näyttelymenestys oli syksyllä esillä ollut Taidemaalariliiton 90-vuotisjuhlanäyttely *Tuoret-*

ta maalia Lahdessa, joka houkutteli museoon 8 030 kävijää. Keväällä esillä ollut taide- ja julistemuseon yhteinen näyttely *A la muerte con una sonrisa - Hymyilevä kuolema* saavutti myös erinomaisen suosion. Taidemuseo rikkoi jälleen viime vuosien kävijäennätyksensä 1 231 kävijällä. Museokorttia käytettiin Lahden museoissa 5 638 kertaa, eniten Taidemuseossa 2 595 kertaa.

Vuoden 2018 aikana Lahden museoissa järjestetyt yleisölle suunnatut ilmaistapahtumat keräsivät yhteensä 6 255 kävijää. Ilmaistapahtumien lisäksi museoissa järjestettiin yleisölle suunnattuja luentoja, konsertteja ja näyttelykohtaista ohjelmaa.

Asiakaspalveluyksikössä työskenteli päällikön lisäksi myyntisihteeri ja kymmenen vakituista asiakaspalvelijaa. Lisäksi vuoden aikana oli kaksi vuosilomasijaista, kuusi palkkatukilaista, seitsemän työkokeilijaa, yksi kuntouttavan työtoiminnan henkilö, seitsemän opiskelijaa, kaksi harjoittelijaa, 11 kesätyöntekijää ja kaksi työelämään tutustujaa (tet). Museoiden opastustoimintaan osallistui museon tutkijoiden lisäksi neljä museo-opasta.

Päijät-Hämeen museopäivän osan-
ottajia Sysmän kotiseutumuseolla.
Kuva Anna-Riikka Vaden.

PAIKALLISMUSEOTYÖ

PAIKALLIS- MUSEOTYÖ

Lahden historiallinen museo on Päijät-Hämeen maakuntamuseo
Maakuntamuseon ja aluetaidemuseon tehtävänä on:

1. edistää museotoimintaa, kulttuuriympäristön säilymistä sekä visuaalista kulttuuria toiminnallaan;
2. huolehtia alueensa museotoiminnan keskinäisestä yhteistyöstä sekä kulttuuriperintöön ja taiteeseen liittyvän tiedon saatavuudesta;
3. antaa asiantuntija-apuaan toimialaansa liittyvissä kysymyksissä.

*Nastolan historian IV osan kirjoittaja FM Ville Eerola tapasi nastolalaisia Minun Nastolani -kiertonäyttelyn pysähdyspaikoilla.
Kuva Anna-Riikka Vaden.*

Kulttuuriympäristön suojelun viranomaispäivät järjestettiin Lahdessa helmikuussa. Museoviraston ja maakuntamuseoiden rakennustutkijat sekä arkeologit keskustelivat vilkkaasti työryhmissä alan ajankohtaisista asioista. Kuva Tiina Rekola.

Vääksyn Päijänne-talon kesänäyttelyssä esillä digitointiprojektin kuvia. Kuva Anna-Riikka Vaden.

Maakuntamuseo tarjosi paikallismuseoille työpajan kokoelmien hoitoon liittyen. Kuva Anna-Riikka Vaden.

Päijät-Hämeen maakuntamuseon toimialueella on yhteensä 36 museoita. Museoista kahdeksan on ammatillisesti hoidettuja ja lisäksi alueella on kaksi Kansallismuseon museokohdetta, joiden yleisötoiminnasta huolehtii yhdistys tai kunta. Päijät-Hämeen maakuntamuseon tehtävänä on opastaa alueen yli kahtakymmentä paikallismuseota sekä seurata ja osallistua paikallisen museokentän tapahtumiin. Museoiden lisäksi neuvotaan myös muita yhteisöjä, yrityksiä ja yksityishenkilöitä paikallisperinteen tallentamiseen ja säilyttämiseen liittyvissä kysymyksissä. Maakuntamuseo valvoo ja ohjaa Museoviraston paikallismuseoiden hankkeisiin myöntämien valtionavustusten käyttöä, toimii asiantuntijana paikalliskulttuurihankkeissa ja pyrkii edistämään museoiden välistä yhteistyötä. Lisäksi maakuntamuseo pitää rekisteriä alueen museokokoelmista.

Maakuntamuseotutkijana toimi HuK Anna-Riikka Vaden. Maakuntamuseo järjesti tammi-maaliskuussa paikallismuseotoimijoille tarkoitetun koulutuksen *Lahjoituksesta museoesineeksi – esineen matka osaksi kokoelmaa*. Koulutus koostui kolmesta työpajakerrasta ja siihen osallistui edustajia yhdeksästä eri museosta. Paikallismuseoita ja yhdistyksiä neuvottiin ja opastettiin koulutuksen ja avustusten käytön lisäksi muun muassa seuraavissa asioissa: Asikkalassa jatkettiin syksyllä 2016 käynnistynyttä yhteistyötä kunnan omistamien museoiden kanssa kuvakokoelman digitointi- ja luettelointihankkeen toisen hankevuoden merkeissä, Hollolan kotiseutumuseolla käynnistyi kokoelman inventointi ja täydennysluettelointi, jota maakuntamuseo on opastanut aktiivisesti, Sysmän kotiseutumuseota neuvottiin ajokalu- ja kokoelmavaraston hallintasuhdeiden ja esineturvallisuuden osalta. Maakuntamuseo tutkija osallistui yhdessä rakennustutkijan kanssa Asikkalan Päijänne-talon museotoimintaa koskeviin katselmuksiin sekä toiminnan ohjeistamiseen, maakuntamuseo jätti myös Päijänne-talon museotoiminnan tilanteesta kirjallisen kysymyksen Asikkalan kunnanhallitukselle. Paikallismuseoiden neuvontaan on saatu apua kokoelmien säilytykseen ja konservointiin liittyvissä asioissa museon kokoelma-

keskuksesta, museorakennusten ja -alueiden hoitoon rakennustutkijoilta ja kuvakokoelmien neuvontaan kuva-arkistosta.

Vuonna 2017 valmistunut maakunta- ja aluetaidemuseon tuottama näyttely *Kulttuuriperintöä konservoimassa – Jorma Lyytikäisen työsarja* oli esillä Heinolan kaupunginmuseossa 29.3.–29.4. ja Itä-Hämeen museossa Hartolassa 14.5.–11.9. Maakunnan mainiot blogissa ilmestyi vuoden aikana yhteensä 14 museolaisten kirjoittamaa tekstiä ja blogi tavoitti yli 8600 katselua. Maakuntamuseotutkija vastaa blogin toimittamisesta. Kesäkuussa 11.6 – 21.6. Radio- ja tv-museo Mastolassa järjestettiin yhteistyössä kaupungin nuorisopalveluiden kanssa kaksi *Kesätaajuudella*-päiväleiriä alakouluikäisille lapsille. Maakuntamuseotutkija osallistui päiväleirien suunnitteluun ja käytännön toteutukseen. Lisäksi maakuntamuseotutkija osallistui tammikuussa ilmestyneen julkaisun *Vaikuttava kulttuuriympäristö toimittamiseen*.

Vuoden 2017 syksyllä käynnistyi Lahden museoiden näyttelyt virtuaalisesti Päijät-Hämeen maakuntaan -hanke, jossa uutta VR-tekniikkaa hyödyntämällä parannettiin osallisuutta kulttuuriin. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääosin rahoittamalla pilottihankkeella etsittiin uusia toimintatapoja osaksi maakunta- ja aluetaidemuseotyötä. Maakuntamuseotutkija toimii hankkeen projektipäällikkönä, hanke päättyi vuoden 2018 lopussa. Hankkeessa toteutettiin kaksi virtuaalitodellisuus- eli VR-näyttelyä: Julistemuseon *Panda piilossa* ja Lahden historiallisen museon *100 askelta Lahdessa*. Panda piilossa -julistenäyttely kiersi maakunnan kouluissa, kirjastoissa ja palvelutaloissa. Kulttuurihistoriallinen 100 askelta Lahdessa -näyttely valmistui loppuvuodesta ja se ennätettiin viedä hankkeen puitteissa lahtelaiseen palvelukeskukseen. Virtuaalinäyttelyt olivat osallistujille ilmaisia ja ne toteutettiin yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun kanssa.

Päijät-Hämeen museoiden työryhmä

Päijät-Hämeen vuonna 1973 perustetun museoyhdistyksen tarkoituksena on ”edistää Päijät-Hämeen museolaitoksen kehitystä ja toimia Päijät-Hämeen museoiden yhteistyöelimenä sekä tukea Päijät-Hämeen museoiden työtä.” Sen jäseneksi voi liittyä museon omistajayhteisö, kunta ja maakunnallinen tai muu yhteisö, joka haluaa edistää yhdistyksen päämääriä. Yhdistyksen asioita hoitaa museotoimikunta, johon kuuluu puheenjohtajan lisäksi kuusi jäsentä. Puheenjohtajan toimikautsi on vuosi ja museotoimikunnan jäsenen kaksi vuotta. Toimikunnan sihteerinä toimii maakuntamuseotutkija.

Vuonna 2018 museotoimikunnan puheenjohtajana toimi Riitta Ailonen (Kärkölä-seura) ja jäseniä olivat Kalevi Perttula (Sysmä Seura), Irja-Elisa Salmi (Hollolan kotiseutuyhdistys), Tarja Kuusela (Mäntsälän kunta), Merja Palokangas-Viitanen (Asikkalan kunta), Henrika Suna sijaisenaan Nikke Kaartinen (Orimattilan kaupunki) ja Terhi Pietiläinen (Heinolan museot). Museotoimikunta kokoontui 7.6. Lahden historiallisella museolla. Kokouksessa toimikunta käsitteli mm. museoyhdistyksen heikkoa toimintaa ja päätti viedä yhdistyksen vuosikokoukseen ehdotuksen museoiden työryhmän perustamisesta, johon kutsuttaisiin mukaan kaikki museot.

Päijät-Hämeen museoyhdistyksen 45. vuosikokous pidettiin Päijät-Hämeen museopäivän yhteydessä 5.9. Sysmän teatteritalolla. Museopäivään osallistui 39 maakunnan museotoimijaa. Ennen kokousta Sysmän kunnanjohtaja Marketta Kitkiöjoki esitti tervehdyksensä päivän osanottajille. Kokouksessa museoyhdistyksen ja museotoimikunnan puheenjohtaja ja toimikunta jätettiin valitsematta. Kokous päätti siirtymisestä työryhmämuotoiseen toimintaan, jossa Päijät-Hämeen ja Mäntsälän museoiden työryhmä valitsee edistettäviä hankkeita, joihin keskityttäisiin määrääjäksi. Ensimmäiseksi hankkeeksi päätettiin kokoelmaohjelmat. Työryhmän toimintaa koordinoi maakuntamuseo, joka yhdessä työryhmän kanssa huolehtii vuosittaisen kiertävän Päijät-Hämeen museopäivän järjestämisestä. Vuoden 2019 museopäivä päätettiin pitää Hartolassa. Museopäivän ohjelmaan Sysmässä kuului Kymenlaakson maakuntamuseon tutkijan Marja Salmijärven alustus

Padasjoen makasiinimuseota korjataan Museoviraston myöntämällä avustuksella. Kuva Anna-Riikka Vaden.

PAIKALLISMUSEOTYÖ

kokoelmaohjelmien laatimisesta paikallismuseoille sekä maakuntamuseotutkijan esitys ajankohtaisista asioista. Esitysten jälkeen tutustuttiin Suomen harmonikkamuseoon, Sysmän kotiseutumuseoon ja Virtaan Vanha-Kartanoon.

Päijät-Hämeen ja Mäntsälän museoiden työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 3.12. Radio- ja tv-museo Mastolassa. Kutsu työryhmään osallistumisesta oli lähetetty kaikille maakuntamuseon toimialueen museoille. Paikalla oli yhteensä 25 osallistujaa, jotka edustivat 16 eri museota. Työryhmässä lähdettiin työstämään kokoelma(poliittisia)ohjelmia yhdessä kullekin osallistuvalla museolla. Alustavan aikataulun mukaan kokoelmaohjelmat ovat valmiita vuoden 2019 loppuun mennessä. Työskentelyn helpottamiseksi työryhmä jaettiin vuoden 2019 ajaksi kahtia, kotiseutumuseoiden ja erikoismuseoiden ryhmäksi.

Alueellisen museotyön opastus- ja neuvontakäynnit sekä tapaamiset

10.1. Hollola, Herralan seurantalo, Martta maaseutuprojektin ja Hei-kan Jussin suutarinmökkimuseon näyttelyn suunnittelukokous
19.3. Asikkala, Päijännetalo, Suomen vapaa-ajankalastusmuseo, katselmus
19.3. Sysmä, Sysmä-seuran kokous
7.5. Asikkala, Päijännetalo, Suomen vapaa-ajankalastusmuseo, katselmus
22.5. Padasjoki, Padasjoen museovarasto, tutustuminen
24.5. Lahti, Koulutuskeskus Salpauksen perinnekokoelma, neuvontakäynti
25.5. Hollola, Hollolan kotiseutumuseo, neuvontakäynti
29.5. Orimattila, Artjärven kotiseutumuseo, lahjoituksen valmistelu siirtoa varten
1.6. Lahti, Suomen melontamuseo, museon 10-vuotisjuhla
7.6. Lahti, Päijät-Hämeen museotoimikunnan kokous
12.6. Helsinki, Museovirasto, Alueellisen museotyön päivä
18.6. Padasjoki, Makasiinimuseo, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti
26.6. Kärkölä, Kärkölän kotiseutumuseo, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti
9.8. Hollola, Hollolan kotiseutumuseo, neuvontakäynti
14.8. Asikkala, Danielson-Kalmarin huvilamuseon kuva-arkistotila, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti
15.8. Padasjoki, Makasiinimuseo, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti
20.8. Mäntsälä, Sepänmäen käsityömuseum, neuvontakäynti
22.8. Orimattila, Orimattilan taidemuseo, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti
29.8. Varkaus, Varkauden museo, tutustuminen Collecte-kokoelman hallintaohjelmaan
5.9. Sysmä, Päijät-Hämeen museopäivä
10.9. Lahti, Nastolan puukoulu ja museorakennukset, katselmus
13.-14.9. Tampere, Museokeskus Vapriikki, Maakuntamuseotutkijoiden valtakunnalliset neuvottelupäivät

10.10. Sysmä, Sysmän kotiseutumuseo, neuvontakäynti
12.10. Orimattila, Orimattilan taidemuseon 40-vuotisjuhla
30.10. Orimattila, Orimattilan taidemuseo, neuvontakäynti
21.11. Hollola, Hollolan kotiseutumuseo, neuvontakäynti
3.12. Lahti, Päijät-Hämeen ja Mäntsälän museoiden työryhmän kokous
19.12. Asikkala, Danielson-Kalmarin huvilamuseon kuva-arkistotila, avustuksen käytön valvonta- ja neuvontakäynti

Vuoden 2018 aikana *Lahden museoiden näyttelyt virtuaalisesti Päijät-Hämeen maakuntaan* -hankkeeseen liittyen maakuntamuseotutki- ja osallistui 13 näyttelyvierailuun, kahteen ohjausryhmän kokoukseen, sekä lukuisiin työryhmän ja Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tapaamisiin.

Koulutus ja seminaarit

Anna-Riikka Vaden osallistui seuraaviin tilaisuuksiin:
28.2. Kauneus, arvo ja kadonnut menneisyys kirjanjulkistusseminaari, Lahden historiallinen museo
14.3. Helsinki, Seinätön museo -koulutus, Suomen museoliitto
27.4. Lahti, Alkusammutuskoulutus
18.-20.5. Viro, Museon opintomatka Alatskiveen, Peipsjärvelle, Narvaan ja Kundaan.
9.11. Webinaari, Outlook Online ja Tehokas verkkokokous
12.11. Webinaari, 0365 tiimityössä - Teams ja OneDrive tutuiksi

Kaikenikäisille tarkoitetut VR-näyttelyt kiersivät maakunnassa. Tutkija Anna-Riikka Vaden ohjaa laitteiden käyttöä Padasjoen palvelukeskuksessa. Kuva Leena Kemppi.

ALUETAIDEMUSEOTYÖ

Lahden taidemuseo toimii Päijät-Hämeen aluetaidemuseona, ja sen alueeseen kuuluu 10 kuntaa: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Kärkölä, Lahti, Mäntsälä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. Aluetaidemuseon toimintaa ohjaa Valtion taidemuseon ja Museoviraston kanssa kausittain neuvoteltu toimintasuunnitelma, jonka viimeisin osa käsittää vuodet 2014–2017. Neuvotteluita ei käyty vuonna 2018 tulossa olevan museolain ja museoiden rahoitusjärjestelmän uudistuksen vuoksi. Uudistusten on määrä astua voimaan vuoden 2020 alussa.

Lahden taidemuseossa aluetaidemuseotyö on perinteisesti jakautunut usealle henkilölle, kuten näyttelyistä vastaavalle amanuenssille Tuija Vertaiselle ja taidekokoelmista vastaavalle amanuenssille Liisa Mäkitalolle. Lisäksi aluetaidemuseotyötä tekee maakuntamuseotutkija Anna-Riikka Vaden, joka osallistuu toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Alueellisen taidekasvatuksen osalta taidemuseo osallistui Lahden kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kulttuuriohjelmiin, joita varten koululaisille suunnitellut tehtäväpaketit ja opettajien materiaalit ovat toimialueen kaikkien koulujen käytettävissä. Taidemuseolla toteutettiin näyttelyiden yhteydessä päiväkotij- ja koululaisryhmille tarkoitettuja työpajoja, jotka ovat pääsääntöisesti avoimia koko toimialueen päiväkodeille ja kouluille. Päijät-Hämeen Taidemuseoyhdistys järjesti taidemuseolla 20 työpajaa maakunnan koululaisille. Ryhmille maksettiin 100 euron avustus matkakuluja varten. Lisäksi kouluille tarjottiin maksuton opastus ja työpaja taidemuseon näyttelyssä. Työpajojen ohjaajana toimi kuvataiteilija Marja-Liisa Jokitalo. Pääosa toiminnan kuluista katettiin Taidemuseoyhdistyksen saaman apurahan avulla, osan kuluista yhdistys kustansi itse.

Vuoden 2017 syksyllä käynnistyi Opetus- ja kulttuuriministeriön osin rahoittama hanke, jonka puitteissa virtuaalitodellisuustekniikkaa eli VR-tekniikkaa hyödyntämällä vietiin vuoden aikana näyttelyitä Päijät-Hämeen maakuntaan. Hankeen tarkoituksena oli parantaa kulttuurin savutettavuutta ja ihmisten osallisuutta kulttuurista. Aluetaidemuseon visuaalinen taidekasvatus oli tärkeässä osassa hankkeessa. Lahden kansainvälisen julistettriennalen 2017 ympäristösarjan julisteisiin perustuva *Panda piilossa* -VR-näyttely kiersi vuoden 2018 aikana aluetaidemuseon toiminta-alueen kouluissa, kirjastoissa sekä palvelukeskuksissa. Kaikkiaan näyttelyn näki yli 1 200 päijäthämäläistä. Näyttely suunniteltiin käytettäväksi etenkin yläkouluikäisten kuvamataidon tunneilla, ja kouluille tarjottuihin näyttelyvierailuihin sisältyi myös tuntitehtäviä ja mahdollisuus virtuaalisen kolmiulotteisen taiteen tekemiseen. Näyttelyvierailut olivat ilmaisia. VR-näyttely toteutettiin yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun kanssa. Hanke päättyi vuoden lopussa.

Marraskuussa järjestettiin Lahden taidemuseolla aluetaidemuseotoiminnan ja taidemuseon yhteistyönä seminaari *Taide katukuvassa*. Julkista taidetta käsitellyt puolen päivän mittainen seminaari mahdollisti keskustelun eri asiantuntijoiden alustusten lomassa. Seminaari oli avoin kaikille, mutta paikalle oli pyritty kutsumaan toiminta-alueen kunnista edustajia ja päättäjiä, joiden toimenkuvaan tai päätäntävaltaan kuuluvat julkiseen taiteeseen liittyvät kysymykset ja hankinnat. Seminaariin osallistui noin 70 henkeä.

Aluetaide- ja maakuntamuseon tuottama näyttely *Kulttuuriperintöä konservoimassa – Jorma Lyytikäisen työskä* oli esillä Heinolan kaupunginmuseossa 29.3.–29.4. ja Itä-Hämeen museossa Hartolassa 14.5.–11.9.2018.

Yhteistyötä on kuluneen vuoden aikana tehty erityisesti Orimattilan taidemuseon kanssa. Maakuntamuseotutkija ja kokoelma-amanuenssi ovat neuvoneet muun muassa taidekokoelmien konservointiasioissa, inventoinnissa, rahoituksen hakemisessa ja taideteosten esillepanos-

sa. Orimattilassa aloitettiin myös kaupungin taidekokoelman inventointityö aluetaidemuseon opastuksella. Inventointi on osa aluetaidemuseon pyrkimystä edistää kuntien omistamien taidekokoelmien inventointia ja kartoittamista toimialueella. Aluetaidemuseo antoi yhdessä rakennustutkimuksen kanssa lausunnon Orimattilan Varsapuiston suunnitelmasta, etenkin Pentti Papinahon Varsat veistokseen liittyen.

Orimattilan taidemuseon täyttäessä lokakuussa 40 vuotta museo otti kantaa Orimattilan taidekokoelmien hoidon edistämiseksi Orimattilan sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle lähettämässään kirjeessä. Museonjohtaja ja maakuntamuseotutkija osallistuivat Orimattilan taidemuseon 40-vuotisjuhliin 12.10. ja lahjoittivat tilaisuudessa kaksi taiteilija Mauno Hartmanin teosta taidemuseolle. Teokset hankittiin taiteilijan leskeltä.

Kuluneen vuoden aikana avustettiin myös Mäntsälän kulttuuripalveluita kuvanveistäjä Heikki Varjan näyttelyn suunnittelussa. Museon valokuvaaja Tiina Rekola auttoi Pirkko Hartmania edesmenneen hollolalaisen taiteilijan Mauno Hartmanin ateljeessa olevien teosten dokumentoinnissa. Maakunnan mainiot blogissa julkaistiin vuoden aikana 14 kirjoitusta, näistä erityisesti aluetaidemuseon toimintakenttään liittyi kolme.

ARKEOLOGIA

Arkeologisen kulttuuriperinnön viranomaistyöt

Lahden kaupunginmuseo hoitaa Museoviraston kanssa vuonna 1996 solmitun ja 2007 uusitun yhteistyösopimuksen mukaisesti Päijät-Hämeessä Muinaismuistolain valvontaan liittyvät viranomaistehtävät. Arkeologian yksikkö antoi arkeologisen kulttuuriperinnön osalta 127 lausuntoa ja niihin verrattavaa kommenttia muun epävirallisen ohjeistuksen lisäksi. Muinaisjäännöstarkastuksia ja -rajauksia tehtiin kymmenellä paikalla eri puolilla Päijät-Hämettä.

Muinaisjäännösten hoitotyö

Muinaisjäännösten hoitotöiden painopiste oli sisällissodan taistelupaikoilla edellisvuoden tapaan. Hoitokohteina olivat Urheilukeskuksessa Suurhallin länsipuolen mäki, Salpauselän koulun mäki ja Radiomäki. Teknisen toimen kaupunkiympäristöosaston kanssa vesaikko ja pieni puusto raivattiin taistelupaikoilta ja kuljetettiin pois. Taistelukaivannot puhdistettiin roskista ja lopuksi kaivantojen pohjilla ja reunoilla kasvanut heinä ja ruokovartistet kasvit katkottiin ruohotrimmerillä. Kaikille paikoille pystytettiin opastaulujen pohjat, joihin julisteet valmistuvat vuonna 2019 vastaamaan ulkoasuiltaan koko kaupungin opastejärjestelmää. Ulkopuolinen lampuri piti lampaita edellisvuosien tapaan Ahtialan Paakkolanmäen, Renkomäen Ristolan ja Nostavan lintutornin muinaisjäännösalueilla.

Sisällissodan taistelupaikoilla tehtiin hoitotöitä, joiden aikana kaivannot raivattiin pusikoista ja läheisyyteen pystytettiin opastaulut. Suurhallin takana oli jäljellä vielä selvästi erottuvia kaivantoja. Kuva Hannu Takala.

Valvontatyöt

Museon arkeologian yksiköltä tilattiin sähköverkon maakaapelointeihin ja vastaaviin töihin arkeologinen valvonta neljälle kohteelle: Padasjoen Auttoiselle, Sysmän Suurikylään, Asikkalan kirkonkylään sekä Hämeenlinnan Lammille.

Lappeenrannan Toimitilat Oy tilasi arkeologisen valvonnan/koekaivauksen Lappeenrannan linnoituksen Komendantintalon peruskorjaukseen liittyen. Lahden kaupungin Tekninen toimiala tilasi arkeologisen valvontatyön Lahden Ranta-Kartanon alueen rakennushankkeelle.

Tutkimushankkeet

Hannu Takala sai 2017 Suomen Akatemialta matka-apurahan Venäjälle arkisto- ja maastotutkimuksiin hankkeelle ”Kirjasalon tasavalta ja Suomen sisällissodan taistelut Kannaksen rintamalla 1918”. Vuonna 2018 hanke jatkui aineiston analysoinnilla omalla ajalla.

Museovirasto käynnisti syksyllä 2018 Valtakunnallisesti arvokkaiden arkeologisten kohteiden arvottamishankkeen, jonka ohjausryhmään Hannu Takala kutsuttiin.

Julkaisut

Hannu Takala, Piritta Häkälä, Anna-Riikka Vaden & Eetu Sorvali 2018. Kiveltä kivelle – Sisällissodan taistelupaikat arkeologisena tutkimuskohteena Lahdessa. *Muinaistutkija* 3/2018, 21–36.

Esitelmät ja seminaarit

Hannu Takala piti seuraavat esitelmät:

20.1. Helsinki, Suvannon seudun karjalaiset: Kannaksen evakuointi 1939-1940.

7.2. Lahti, Lahden seudun insinöörit: Lahti 1918.

8.2. Lahti, Lahden kaupunginteatteri: Akselin matka Pentinkulmalta Hennalaan.

12.2. Lahti, Kansalliset seniorit: Lahti 1918.

Museo teki Hämeenlinnan Lammilla arkeologisen valvonnan sähköverkon maakaapelointiin liittyen. Eetu Sorvali valvoo kaivamista pellon pientareella. Kuva Piritta Häkälä.

ARKEOLOGIA

13.2. Lahti, Nastolan srk-talo: Sisällissodan taistelut 1918.

11.3. Lahti, Äyräpään Mälkölä-seura: Puna-armeijan sotasaalisvarastot Karjalassa 1939-1940.

14.3. Kuopio, Kuopion Isänmaallinen Seura ry: Kulttuuriperintö sodissa.

23.3. Lahti, Suoja-säätiö rs.: Puna-armeijan sotasaalisvarastot Karjalassa 1939-1940.

24.3. Kuopio, Kymenlaakson sukututkijat: Puna-armeijan sotasaalisvarastot Karjalassa 1939-1940.

16.4. Lahti, Launeen srk:n miesten piiri: Taistelu Lahdesta 1918.

26.4. Lahti, museo: Sisällissota ja sen muistaminen.

12.12. Helsinki, Suomen sotahistoriallinen seura: Puna-armeijan sotasaalisvarastot 1939-1940.

Anttilanmäen koulun peruskorjauksen yhteydessä löydettiin eräistä luokista ja aulasta alkuperäisiä, vuonna 1911 valmistuneita seinämaalauksia. Teokset tullaan osittain paljastamaan, osittain maalaamaan uudelleen koulun uusien käyttäjien iloksi. Kuva Tiina Rekola.

RAKENNUSKULTTUURI

Tutkijat Riitta Niskanen ja Päivi Siikaniemi vastaavat keskinäisen työn- jaon mukaisesti Päijät-Hämeen maakuntamuseossa 10 kunnan alueella rakennustutkimuksesta ja viranomaistyöstä. Riitta Niskasen vastuukuntina ovat Lahti ja Mäntsälä, Päivi Siikaniemen Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä.

Viranomaistyö

Museoviraston ja Lahden kaupunginmuseo / Päijät-Hämeen maakuntamuseon solmiman yhteistyösopimuksen mukaan maakuntamuseo toimii alueensa pääasiallisena rakennetun kulttuuriympäristön antikvaarisena asiantuntijana. Kuntien kaavoittajien ja rakennusvalvonnan ohella viranomaisyhteistyötä on tehty Museoviraston Länsi-Suomen kulttuuriympäristöpalvelujen sekä Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskusten kanssa.

Maakuntamuseo on käynyt neuvotteluja ja antanut lausuntoja maakunta-, yleis- ja asemakaavoista, rakennus- ja purkuluvista, tiesuunnitelmista, maisemanhoitotoimenpiteistä ja rakennusperinnön hoidon avustushakemuksista.

Tutkijat kirjoittivat 2018 yhteensä 171 viranomaislausuntoa, joista 89 oli Lahdesta, 79 muista kunnista ja kolme muuta lausuntoa. Kaavoitusta koskevia lausuntoja annettiin 55 ja muita, kuten lupa-asioita koskevia 116 lausuntoa. Museon viranomaislausunnot ovat luettavissa Lahden museoiden internetsivuilla <http://www.lahdenmuseot.fi/museot/fi/tutkimus-ja-kulttuuriymparistoyksikko/rakennuskulttuuriyksikko/lausunnot/>

Lisäksi on annettu kymmenittäin suullisia ja sähköpostitse välitettyjä kannanottoja ja vastauksia Lahden ja Päijät-Hämeen rakennettua kulttuuriympäristöä, historiaa ja paikannimistöä koskeviin tiedusteluihin. Tutkijat tekivät yhteensä 42 työmatkaa.

Tutkijat ovat valvoneet vastuualueillaan Museoviraston myöntämien rakennusten entistämisavustusten käyttöä ja yhdessä maakuntamuseotutkijan kanssa museoiden harkinnanvaraisten avustusten käyttöä museorakennusten korjauksissa sekä neuvoneet tarvittaessa Suomen Kotiseutuliiton kulttuurihistoriallisesti arvokkaille seurataloille myöntämien avustusten käyttöä.

Inventoinnit ja dokumentointi

Nastolan kulttuuriympäristöselvitystä jatkettiin yhteistyössä rakennusvalvonnan, maankäytön ja museon kesken.

Kokoelmat ja arkistot

Rakennuskulttuuriyksikkö hoitaa museon kartta- ja rakennuspiirustus-kokoelmia. Kirjaston kokoelmassa on kulttuuriympäristöihin, rakentamiseen ja paikallishistoriaan liittyviä julkaisuja. Kirjasto karttui lahjoituksilla, ostoilla ja museon omana tuotantona.

Näyttelyt

Riitta Niskanen valmisteli yhteistyössä muiden tutkijoiden kanssa 100 askelta Lahdessa ohjelmistosuunnittelua, Historiallisen museon *perusnäyttelyn* suunnittelua ja *Juhliva kirkonmäki*, *Ristinkirkko 40 vuotta*, *kirkonmäki 140 vuotta*. Pienoisnäyttely Ristinkirkossa 29.11.2018–6.1.2019

*Uudenkylän koulu on mukana
Nastolan kulttuuriympäristöselvi-
tyksessä. Kuva Tiina Rekola.*

Museon seminaarit ja sidosryhmätapahtumat

Riitta Niskanen osallistui seuraavien tapahtumien ideointiin ja järjestelyihin:

Yhen illan juttu / Museon yrittäjältä 16.1.

Tango Alakulo, Sibeliustalo 2.2. Lahden historian tausta-asiantuntija yhdessä Hannu Takalan ja Ilkka Kuhasen kanssa.

KURVI – kulttuuriympäristön suojelu viranomaispäivät (Museovirasto + Lahden museoiden tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikkö) 14.–15.2.

Taide kaupunkikuvassa, yhteistyössä Liisa Mäkitalon, Tuija Vertaisen ja Anna-Riikka Vadenin kanssa 19.11.

Kaupunginmuseon Viron Peipsijärven-opintomatkan järjestelyt ja opastukset yhdessä Piritta Häkälän ja Anna-Riikka Vadenin kanssa 18.–20.5.

Osallistuminen Suvi alkaa Kartanosta -tapahtuman ja Fringen järjestelyihin.

Julkaisut

Riitta Niskanen kirjoitti seuraavat artikkelit julkaisuihin, lehtiin ja internet-julkaisuihin:

“To Remodel or to Develop? The Planning and Controlling of the City Development in Sopenkorpi in Lahti”. Abstract Book: 8th Annual International Conference on Architecture 9–12 July 2018, Athens, Greece. Edited by Gregory T. Papanikos. The Athens Institute for Education and Research. <http://www.atiner.gr/abstracts/2018ABST-ARC.pdf>

Vaikuttava kulttuuriympäristö. Lahden kaupunginmuseon tutkimuksia 34. Toim. Piritta Häkälä, Riitta Niskanen ja Anna-Riikka Vaden. Turku 2018.

Maakunnan Mainiot –blogikirjoitukset:

”Unohdettu kaunotar – Mäntsälän Hietasen kartano” 17.5.

”Sain kylmän sellin sekä kalterit” – lahtelaisten vankiloiden historiaa” 7.8.

”Hyvyyttä ja totuutta etsimässä – Uuno Alangon syntymästä 140 vuotta” 12.10.

”Kolme askelta valoon – Ristinkirkko 40 vuotta” 28.11.

Päivi Siikaniemi kirjoitti Maakunnan Mainiot –blogikirjoituksen ”Vaarallinen vai arvokas maisema – viranomaistyön haasteita” 14.2.

Esitelmät, luennot ja puheenvuorot

Riitta Niskanen piti seuraavat esitelmät, luennot, puheenvuorot ja opastukset:

”Sodanjälkeistä Lahtea”. Maastoluento KURVI – kulttuuriympäristön suojelun viranomaispäivillä 14.2.

”Lahti 1918 – kaupunki sotänäyttämönä ja jäljet kaupungissa”. Maastoluento Lahden museoiden 1918-tapahtumasarjassa 16.4. ja 24.4.

”Koti ja yhteiskuntarauha – vuoden 1918 kaiut Lahden Paavolassa”. Esitelmä Lahden museoiden 1918-tapahtumasarjassa Mastolassa 16.4.

”Koti ja yhteiskuntarauha – vuoden 1918 kaiut Lahden Paavolassa”. Maastoluento Lahden museoiden 1918-tapahtumasarjassa 18.4. ja 23.4.

”Vaikuttava kulttuuriympäristö”. Puheenvuoro Lahden kaupunginvaltuuston infossa kaupungintalolla 9.5.

”Seremonia-akseli”. Maastoluento Kartanon ystäville 15.5.

"Linja-autoasemien historiaa". Esitelmä Suvi alkaa Kartanosta -tapah-
tumassa historiallisella museolla 26.5.

"Launeen kirjasto, historiaa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia". Pu-
heenvuoro Launeen kirjastossa 5.6.

"Viipurin Taiteilijaseura Lahdessa". Puheenvuoro Viipurin Taiteilijaseu-
ran näyttelyn avajaisissa historiallisella museolla 9.6.

"To Remodel or to Develop? The Planning and Controlling of the City
Development in Sopenkorpi in Lahti". Esitelmä The 8th Annual Interna-
tional Conference on Architecturessa Ateenassa 9.7.

"'Kauneinta mitä olen nähnyt' – Viipurin esimerkki Lahden kaupungi-
nisten kulttuuripyrkimyksissä sodan jälkeen". Esitelmä Viipurin reip-
paat -seminaarissa Konserttitalon Felix Krohn -salissa 15.8.

"Ihanuuden tähden: puistokävely". Maastoluento Fringe-tapahtumassa 1.9.

"Lahti vuonna 1908". Puheenvuoro Matti Vesasen Kuolematto-
mat-veistosnäyttelyssä vanhalla haulitehtaalla 8.9.

"Hennalan kasarmien rakennushistoriaa". Esitelmä Poliisimuseopäivil-
lä Hennalan poliisitalossa 17.9.

"Ihanuuden tähden. Lahtelaisten puistojen historiaa". Esitelmä Lehtio-
jan palvelukeskuksessa 19.9.

"Lahden talvalot syttyvät". Maastoluento Aleksanterinkadulla 1.11.

Juhlapuhe Lahden Lyseon itsenäisyyspäivä- ja ylioppilasjuhlassa Ris-
tinkirkossa 5.12.

"Hollolan Säästöpankin talo". Puheenvuoro Kartanon Ystävien joulu-
juhlassa 14.12.

*Valokuvaaja Tiina Rekola ja tutkija Riitta Niskanen dokumentoivat
arkkitehti Unto Ojosen suunnittelemien talojen porrashuoneita.
Kuvassa Rahatalon lattiamosaiikkikuvio. Kuva Tiina Rekola.*

"Lahden maamerkit". Maastoluento yleiskaava-arkkitehti Johanna
Palomäen läksiäisjuhlassa 14.12.

Päivi Siikaniemi piti esitelmän itähämmäläisestä rakennusperinnöstä
Itä-Hämeen vanhat talot seminaarissa Sysmän teatteritalolla 28.1.

Koulutus ja seminaarit

Riitta Niskanen osallistui seuraaviin alan seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin:

KURVI – kulttuuriympäristön suojelu viranomaispäivät, Lahti 14.–15.2.
Länsi-Suomen rakennustutkijoiden tapaaminen, Tampere 17.4.
Lahden museoiden opintoretki, Peipsijärvi, Viro 18.–20.5.
Tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikön kesäretki, Hartola 19.6.
8th Annual International Conference on Architecture, Ateena 8.–11.7.
Viipurin reippaat –seminaari, Lahden konserttitalo 15.8.
Mäntsälän kulttuuriympäristöt, yhteisseminaari Mäntsälän kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja luottamushenkilöiden kanssa, Mäntsälä 17.8.
Digitaalinen saavutettavuus museossa, Museovirasto, Helsinki 25.9.
Uudenmaan kulttuuriympäristöryhmän opintoretki, Järvenpää ja Tuusula 22.10.
Amos Rex –museopäivä, Helsinki 24.10.
Kulttuuriympäristön neuvottelupäivät, Joensuu 29.–30.10.
Taide kaupunkikuvassa, taidemuseo 19.11.
Professori Aino Niskasén jäähyväisseminaari, Aalto-yliopisto, Espoo 23.11.
Apoli-foorumi, Julkinen taide ja kaupunkikuva, Teatteri Juko, Lahti 28.11.

Päivi Siikaniemi osallistui seuraaviin alan seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin:

KURVI – kulttuuriympäristön suojelu viranomaispäivät, Lahti 14.–15.2.
Holma-seminaari ja Holman kokoelmatutkimuskirjan julkistus, Historiallinen museo 28.2.
Länsi-Suomen rakennustutkijoiden tapaaminen, Tampere 17.4.
Lahden museoiden opintoretki, Peipsijärvi, Viro 18.–20.5.
Tutkimus- ja kulttuuriympäristöyksikön kesäretki, Hartola 19.6.
Viipurin reippaat –seminaari, Lahden konserttitalo 15.8.
Päijät-Hämeen museopäivä, Sysmä 5.9.
Amos Rex –museopäivä, Helsinki 24.10.
Kulttuuriympäristön neuvottelupäivät, Joensuu 29.–30.10.
KIRA-digi, Kulttuuriympäristötiedot yhteiseen käyttöön –hankkeen esittelytilaisuus, Helsinki 13.11.
Taide kaupunkikuvassa, taidemuseo 19.11.

Taidemuseolla järjestetyssä Taide kaupunkikuvassa -seminaarissa käytti puheenvuoron muun muassa läänintaiteilija Elisa Lientola. Kuva Tiina Rekola.

RAKENNUSKULTTUURI

Asiantuntijatehtävät, museon edustukset

Riitta Niskanen on ollut jäsenenä seuraavissa: Lahden yleiskaavatyöryhmä, Apoli-työryhmä, Nastolan kulttuuriympäristöselvitystyöryhmä, Alvar Aalto –verkosto, Lahden kaupunkikuvaryhmän asiantuntija, Lahden kaupunkikuvaneuvottelukunta, Marskin aukio –työryhmä, Paavolan kampus –työryhmä, Keskustan valaistustyöryhmä, Uudenmaan rakennusperinnön hoidon yhteistyöryhmä ja Mäntsälän yleiskaavatyöryhmä. Lisäksi Riitta Niskanen on ICOMOS Suomen osaston hallituksen jäsen ja Taidehistorian dosentti Helsingin yliopistossa.

Päivi Siikaniemi on ollut paikallishistorian asiantuntijajäsenenä Lahden nimistötoimikunnassa sekä Nastolan historia IV osan ohjausryhmässä.

*Sisustusarkkitehti Pertti
Salmen Peem Oy:lle suunnittelema nojatuoli. Kuva
Tiina Rekola.*

KOKOELMATYÖ

KOKOELMATYÖ

Vuonna 2018 kokoelmayksikköön kuuluivat kokoelmapääällikkö, kolme kokoelmista vastaavaa tutkijaa ja Taidemuseon amanuenssi, esine-konservaattori, tekstiilikonservaattori, kuva-arkiston hoitaja, kuvankäsittelijä, museoapulainen ja kaksi museomestaria. Myös museon muu henkilökunta osallistui omien työtehtäviensä puitteissa yksikön toimintaan.

Museossa on edelleen käynnissä kokoelmaohjelman migraatio, joka tarkoittaa valmistautumista lähivuosina tapahtuvaa kokoelmatietokannan vaihtoa varten. Nyt käytössä olevien tietokantojen luettelointitietoja on siivottu sekä vertailtu valtakunnassa käytössä olevia museotietokantoja.

Vuoden 2016 kuntaliitoksen myötä tulleen Nastolan kotiseutumuseon kokoelman ja Nastolan kunnan taidekokoelman käsittelyä jatkettiin. Museon valokuvaaja Tiina Rekola kävi kuvaamassa taidekokoelman. Kotiseutumuseon kokoelmaa inventointiin luettelointikorttien avulla ja kokoelman osia tarjottiin Maatalousmuseo Sarkaan, Kalastusmuseoyhdistykselle ja eräille muille museoille. Kokoelmia tullaan lahjoittamaan ainakin mainituille tahoille. Tekstiilikokoelma käytiin läpi kokonaisuudessaan ja siitä liitettiin museon kulttuurihistorialliseen kokoelmaan 40 tekstiiliä. Kokoelmapääällikkö Sari Kainulainen kävi Nastola-seuran kanssa neuvotteluja kotiseutumuseon tulevaisuudesta, mutta päätökset asiasta jäävät tulevaisuuteen.

Taideteosten, erityisesti piirustusten ja grafiikan huolto jatkui vuoden 2018 aikana. Museoapulainen ja museoavustaja huolsivat kokoelmiin

kuuluvia teoksia ja kehyksiä sekä vaihtoivat grafiikkaan ja piirustuksiin hapottomia suojapahveja. Varastojärjestelyjen yhteydessä tehtiin teosten tunnistuskuvausta. Kaupungin taidekokoelman inventointi aloitettiin syksyllä ja se jatkuu myös vuoden 2019 puolella.

Taidekokoelmista vastaava amanuenssi Liisa Mäkitalo on osallistunut aktiivisesti Päijät-Hämeen Taidemuseoyhdistyksen hallituksen toimintaan. Lisäksi hän on toiminut Taideakseli-työryhmän, Wilhelminpuiston taidekilpailun työryhmän ja Päijät-Hämeen keskussairaalan RV7-hankkeen kuvataidetyöryhmän jäsenenä.

Lahden kaupunginmuseo on ollut ammatillisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkoston eli Tako-toiminnassa sen perustamisesta lähtien (<http://tako.nba.fi/index>). Museo kuuluu Takon seitsemästä poolista viiteen, ja vuoden aikana museo osallistui poolien 3, 4, 6 ja 7 toimintaan. Tako-verkoston valtakunnallisena ”onni museoon” nykydokumentointipäivänä 12.10. (<http://tako.nba.fi/nykydokumentointi>) tallennettiin Lahden museoiden kokoelmiin palvelutalossa asuvan vanhuksen arkipäivästä 56 kuvaa ja kaksi haastattelua. Kokoelmapääällikkö Sari Kainulainen on toiminut Huonekalumuseosäätiön asiantuntijajäsenenä.

Valtaosa kokoelmahankinnoista tulee museolle lahjoituksina. Pääsääntöisesti vain taidekokoelmaa kartutetaan ostamalla. Kokoelmahankintoihin käytettiin vuoden aikana yhteensä 10 330 euroa, näistä 6 900 euroa käytettiin taidehankintoihin ja 3 300 eurolla kartutettiin julistekokoelmaa.

Kaikkiin kokoelmiin liittyy tutkimuskirjasto, johon saatiin ja hankittiin vuoden aikana kirjallisuutta 216 nimikettä. Tilattuna tulivat seuraavat lehdet: Antik & Auktion, Antiikki & Design, Avotakka, DSV Aktiv, Filatelisti, Grafia, Journal of the New England Ski Museum, Kamera, Kielikello, Kotiliesi, Konsthistorisk Tidskrift, Mürzzuschlagen Museums Bote, Nordisk Museologi, Radioamatööri, Radiomaaailma, Radiot, RIG, Suo-

men Urheilulehti, Sukuviesti, Taide, Tekniikan historia, Tekniikan Waiheita, Tieteessä tapahtuu, Urheilun vuosikirja 2018. Lehtitilauksiin ja kirjaostoihin käytettiin vuoden aikana 1 092 euroa, josta suurin osa on lehtitilausmaksuja.

Kokoelmista lainattiin muihin museoihin vuoden aikana 21 esinettä, kaksi julistetta ja 23 taideteosta seuraaville tahoille: Ateneum, Heino-lan Taidemuseo, The National Gallery Lontoo, Suomen vapaa-ajanka-lastusmuseo, Tampereen taidemuseo ja Vitra Design Museum Weil am Rhein Saksa. Kokoelmista vastaavat tutkijat ja amanuenssit, museoa-pulainen sekä konservattorit hoitivat lainojen valmistelut.

Kokoelmatyössä keskeistä on kunkin kokoelman tallennusvastuualueeseen kuuluvan perinteen tallentaminen. Seuraavassa kuvataan vuoden kartuntaa kokoelmittain:

KOKOELMATYÖ

Tytön juhlapuku 1920-luvun alkupuolelta. 1930-luvulla mekkoa on käytetty Vuorikadun koulun joulujuhlassa. Kuva Teea Saanio.

Julistekokoelma

Julistekokoelmien kokonaismäärä on noin 76 000. Tietokannassa olevien kokoelmien kokonaismäärä on 77 292, lukuun sisältyvät taidepainojäljennökset ja ex librikset. Digitoituja teoskuvia on 3033.

Hymyilevä kuolema -näyttelyyn saapuneet 150 julistetta ostettiin Julistemuseon kokoelmiin. Lahjoituksina saatiin kuusi julistetta Dansk Plaktmuseumista. Graafikot ja kuvittajat Pekka Vuori ja tyttärensä Julia Vuori lahjoittivat museolle julistetuotantoaan.

Kulttuurihistorialliset kokoelmat

Vuonna 2018 kulttuurihistorialliset kokoelmat karttuivat 15 erällä, joissa oli yhteensä noin 60 esinettä. Kokoelmiin saatiin muun muassa naisten ja joitain miesten asuja, Mallasjuoman juhlaolutpullo vuodelta 1987, Jovi-merkkinen rattikelkka 1960-luvulta ja jugendtyylinen ryijy 1910-luvulta. Nastolan kirjastossa käytössä olleista, Iskun valmistamista Nautilus-tuoleista kokoelmiin otettiin yksi tuoli edustamaan Iskun 70-luvun julkikalustemallistoa. Askon kokoelma puolestaan täydentyi Markku Kososen 1960-luvun lopulla suunnitteleamalla Valkoinen kissa -sohvakalustolla.

Erityisesti nahkakalustoja valmistaneen Peem Oy:n tuotannosta kokoelmiin saatiin sisustusarkkitehti Pertti Salmen (1931–1987) suunnittelema nojatuoli 1960-luvun lopulta. Lahjoitukseen sisältyi myös yli neljäsataa Pertti Salmen huonekalupiirustusta. Huonekaluteemaan liittyvät myös kokoelmiin saadut Lahden kotiteollisuusopettajaopiston puutyöosastolla piirrettyjen huonekalujen rakenne- ja huonekalupiirustukset, jotka pääosin ovat 1960-luvulta sekä Eevert Toivosen 24 huonekalupiirustusta 1940-luvulta.

Elina Kampe konservoi opinnäytetyönä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun restaurointilinjalla Holman kokoelman kellon ja konsolin (<http://www.theseus.fi/handle/10024/159305>). Työn ohjaajana toimi esinekonservattori Lauri Löfman.

Nastolassa 1910-luvulla valmistettu ryijy. Kuva Tiina Rekola.

Kuva-arkistoon saatiin digitoida useita radiomastoihin liittyviä kuvia. Kuvassa sähkömiehet, ulkomaalainen (vas.) ja Risto Taipale (oik.), asentavat radiomastoihin mastovaroja vuonna 1954. Kuva Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto.

KOKOELMATYÖ

Kuvakokoelmat

Vuoden mittaan kuva-arkisto palveli paitsi Lahden museoiden henkilökuntaa, myös monenlaisia yhteisöjä, yrityksiä ja yksityishenkilöitä. Kuva-arkiston aineistoa oli esillä Lahden museoiden näyttelyissä ja erilaisissa julkaisuissa. Kuvia julkaistiin painotuotteina sekä jonkin verran myös sosiaalisessa mediassa. Uusi Lahti -lehdessä julkaistiin loppuvuoden 2018 aikana Wanha Lahti -kuvasarja. Historiallinen Lahti-aiheinen kuva oli lehdessä kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa. Lahden Lähimmäispalvelu ry:n toimintaa tuettiin antamalla kymmeniä vanhoja Lahti-kuvia Kiinni Elämässä -hankkeen ikäihmisten muistelutilaisuuksiin. Ainopuiston kesäteatteri käytti kuva-arkiston kuvia historiallisten Lahti-aiheisten näytelmien markkinoinnissa ja oheistapahtumissa. Finnaan siirtyi vuoden 2018 aikana vain vähän kuva-arkiston kuvia, koska kuva-arkistonhoitaja keskittyi tietokannan kuvapuolen ”siivoukseen”.

Vuoden 2018 aikana toimitetuista 73:sta tilauksesta laaditun tilaston perusteella eniten kuvia tilasivat erilaiset yhteisöt ja yritykset. Edellisvuodesta ulkopuolisten kuvatilausten määrä väheni jonkin verran ja tilattujen kuvien (260 kpl) määrä huomattavasti. Kuvamyynnin väheneminen johtunee suurimmaksi osaksi siitä, että Lahdessa ei ollut edellisvuoden tavoin (Hiihdon MM-kisat) mitään kuvia hyödyntävää suur tapahtumaa. Ilmaisia kuvia on myös entistä enemmän saatavilla esimerkiksi Finnaan ja SA-kuva-arkiston kautta. Kuva-arkiston palvelu tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostin ja puhelimen välityksellä, varsinaisia asiakaskäyntejä kuva-arkistossa oli kertomusvuonna vain kolme.

Kuvakokoelmat karttuivat vuoden 2018 aikana perinteisillä valokuvilla. Kuvia saatiin lahjoituksina kuusi hankintaerää, joiden kuvamäärä oli 135 kpl. Lisäksi kuva-arkistoon tuli kuusi hankintaerää siirtona kokoelmiin. Näistä osa oli museon sisäisiä, osa Lahden kaupungin sisäisiä,

Kuva-arkisto sai lahjoituksena muun muassa tämän kuvan, jossa sotilas, TK-kirjeenvaihtaja Eero Kiviranta seisoo Viipurin museon edessä viime sotien aikana. Kuva Lahden kaupungin museon kuva-arkisto.

KOKOELMATYÖ

Museon kuvadokumentointia:

Vanhalle linja-autoasemalle tehtiin lähikauppa. Odotusaula säilyi entisellään. Kuva Teea Saanio.

Jukolanviesti Hollolassa. Kuva Tiina Rekola.

Muotoiluinstituutin tyhjentyneitä tiloja. Kuva Tiina Rekola.

yhteensä 51 kuvaa. Neljän asiakkaan kuvia digitoitiin tietokantaan, yhteensä 82 kappaletta. Ulkotuotannon digitoinnin kautta kuva-arkisto sai digiarkistoonsa kuvia muun muassa Launeen lastenkodista ja radiomastoista. Lähes kaikki uudet hankintaerät saatiin luetteloitua ja digitoitua lahjoitusvuonna.

Kuva-arkistonhoitaja Päivi Taipaletta työllisti kuvatilausten ohessa vuoden 2018 aikana tietokantamigraatioon liittyvä ”siivous”. Hän kävi läpi muun muassa tietokannassa olevat valokuvaajat ja valokuvaamot, paikat ja kuvatyypit. Kuvankäsittelijä ja valokuvaaja ”puhdistivat” omalta osaltaan tietokantaa. Kokonaisuudessaan kuvapuolen ”puhdistustyö” eli migraatiovalmistelu edistyi vuoden aikana huomattavasti.

Loppuvuodesta kuva-arkistonhoitaja kävi läpi kaikki vuonna 1950 Viipurin museosta Lahden kaupunginmuseon tulleet valokuvat. Viipurin museosta peräisin olevia yksittäisiä kuvia on yhteensä 347 kappaletta ja valokuva-albumi, jossa on 36 kuvaa Viipurissa 27.–29.8.1934 pidetyistä museopäivistä, yhteensä 383 kuvaa. Kuvat ajoittuvat 1860-luvulta vuoteen 1934. Kuvat oli jo aiemmin viety museon tietokantaan, mutta suurin osa oli luetteloitu hyvin kevyesti, joten tietokannan luettelointi käytiin läpi ja albumin kuvat luetteloitiin myös.

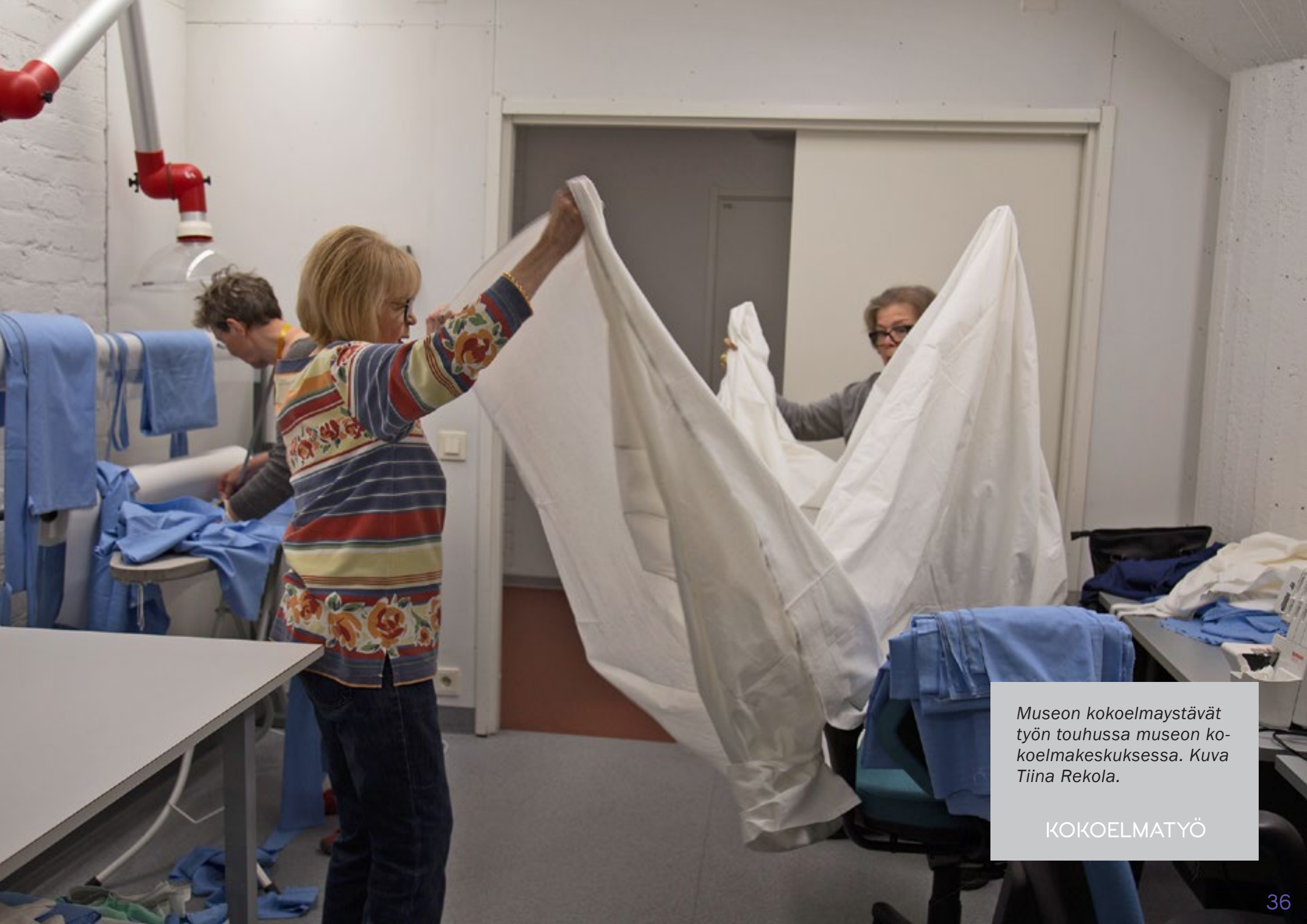
Säilyneissä Viipurin historiallisen museon kuvissa on kaksi suurempaa kokonaisuutta. Näistä toisen muodostaa arkkitehti Juho Vikstedtin (1890–1949, myöh. Juhani Viiste) vuonna 1922 Viipurin museoon tulleet valokuvat. Museon pääkirjan mukaan Juho Vikstedtin valokuvakokoelmassa oli 199 kuvaa. Kuvista on säilynyt vajaa puolet eli 82 kappaletta.

Toinen suuri kokonaisuus on Wilhelm (William) Grommén valokuvat. Viipurin museon pääkirjan mukaan Grommén kokoelmassa on ollut valo-

kuvia 897 numeroa, 1171 yksittäistä kuvaa. Ennen vuoden 2018 luettelointia tiedettiin, että Lahteen niistä oli varmasti tullut 43 kappaletta. Täydennysluetteloinnin jälkeen määrä kasvoi huomattavasti. Grommén kuvien joukossa on muun muassa kabinetti- ja visiittikorttikuvia, taide-teoskuvia, maisema- ja kaupunkikuvia Euroopasta, Afrikasta, Ukrainasta ja Lähi-idästä. Kuvankäsittelijä Mervi Mäkinen digitoi kaikki kuvat ja ne tullaan siirtämään vuoden 2019 aikana Finnaan.

Valokuvaaja Tiina Rekola dokumentoi museon kokoelmia, näyttelyitä ja museon tapahtumia. Lisäksi hän dokumentoi vuoden aikana muun muassa seuraavia kohteita: Tiirismaan koulun kuvaus rakennusselvitystä varten, Nastolan kunnan taidekokoelman dokumentointi, Lahden Hollola Jukola 2018, Lahden vanha poliisiasema, Muotoiluinstituutti Kannaksenkatu 22, Mikkulan ostoskeskuksen palo, TAKO-projekti Onni museoon, Liisa Ruusuvaaran Kukkatervehdys-teoksen kunnostamisen ja julkistuksen dokumentointi, Lahden julkisten veistosten dokumentointi muun muassa Taideakseli-hankkeessa, arkkitehti Unto Ojosen suunnittelemien rakennusten dokumentointi sekä Nastolan alueiden dokumentointi Nastolan kulttuuriympäristöselvitykseen. Valokuvaajan ohjauksessa museolla työskenteli kaksi Muotoiluinstituutin opiskelijaa, jotka dokumentoivat entiseen linja-autoasemaan auennutta K-marketia ja Lahden Kesanto -yhteisön toimintaa Fringe-festivaalin aikaan.

Valokuvaaja Tiina Rekola teki *Helmiä Lahden taidemuseon kokoelmista* -kokoelmateoksen teosten kuvaukset, kuvankäsittelyn, taiton sekä kannen suunnittelun ja graafisen ilmeen. Hän taittoi museon tutkimusohjelman ja tuotti Panda piilossa VR-hankkeeseen, Taide kaupunkikuvassa-seminaariin, Taidemuseon joulupuotiin ja Museokioskin tarpeisiin monenlaista graafista materiaalia logoista julisteisiin.

*Museon kokoelmaystävät
työn touhussa museon ko-
koelmakeskuksessa. Kuva
Tiina Rekola.*

KOKOELMATYÖ

Päijät-Häme -arkisto ja perinnearkisto

Päijät-Häme -arkisto muodostuu esinelahjoitusten yhteydessä tulleesta aineistosta sekä maakuntaan liittyvistä yksityishenkilöiden, yritysten ja yhdistysten asiakirja-arkistoista. Perinnearkisto sisältää haastatteluja ja muistitietokeräyksien aineistoja. Molempien arkistojen hakemisto on soveltuvien osien luettavissa museon kotisivuilla.

Vuodesta 2008 lähtien Päijät-Häme-arkistoon tarjotut aineistot on ohjattu maakunta-arkistoon Hämeenlinnaan tai johonkin valtakunnalliseen erikoisarkistoon. Päijät-Häme -arkistoa kävi vuoden aikana tutkimaan talon ulkopuolelta yksi henkilö. Molempien arkistojen aineistosta luettelointiin Muskettiin yksittäisiä kokonaisuuksia.

Radio- ja tv-alan kokoelma

Radio- ja tv-museon esinekokoelma karttui kertomusvuonna pääosin lahjoituksin. Esineitä hankittiin 15 kpl yhdeksässä hankintaerässä. Lehtileikearkistoa kartutettiin keräämällä talteen alaan liittyviä lehtikirjoituksia ja -artikkeleja.

Radio- ja tv-museon kokoelmiin tulleista esineistä voidaan mainita Helsingin vuoden 1952 kesäolympialaisten toimitsijamerkki, joka oli kisojen aikaan käytössä Yleisradion henkilökuntaan kuuluneella teknikolla. Yleisradion historiaan liittyvät myös savikiekkoonäänilevyt vuosilta 1935 ja 1938. Ensimmäisessä on kenraalimajuri A.S. Heikinheimon haastattelu, jossa hän kertoo matkastaan Lockstedter Lageniin helmikuussa 1915 ja liittymisestään jääkäripataljoona 27:ään. Matka oli vaiherikas ja merimatka niin myrskyisä, että kannella merisairaana, kasvoiltaan liidunvalkeana matkustaneelta Heikinheimolta tuuli vei lakinkin mereen. Perillä piti ostaa uudeksi päähineeksi knalli. Toisella levyllä on äänitetty selostus Heikinheimon siunaustilaisuudesta 1938 Helsingissä. Molemmat äänitykset on aikanaan esitetty Yleisradiossa.

Mallasjuoman juhlaolutpullo vuodelta 1987. Kuva Tiina Rekola.

Yleisradion äänitallennelevy, kenraalimajuri A.S. Heikinheimon haastattelu 1935 matkastaan jääkärikoulutukseen Saksaan 1915. Kuva Eetu-Pekka Heiskanen.

Microvox-studiolla käytössä ollut mikrofoni. Kuva Tiina Rekola.

KOKOELMATYÖ

Kukkatervehdys-teoksen valokupujen mallaamista varastolla. Kuvassa valokupujen suunnittelija Jukka Lehtinen ja valaistuksen suunnittelija Marjut Kauppinen. Kuva Tiina Rekola.

Liisa Ruusuvaaran suunnittelema Kukkatervehdys-teos palasi kaupunkikuvaan. Kunnostettu teos julkistettiin 16.11.2018 sairaalanmäellä. Kuvat Timo Simanainen, Liisa Mäkitalo, Tiina Rekola.

KOKOELMATYÖ

Taidekokoelmat

Taidekokoelmiin hankittiin yhteensä viisi teosta museon kokoelmahankintamäärärahoilla. Hankintoihin käytettiin 6 900 euroa.

Tapani Kokko: Punainen tyttö, puuveistos, 2017

Satu Loukkola: Pohjanpiika, kipsiveistos, 2011

Satu Loukkola: Mitäpä sanoa nyt enää, kipsiveistos, 2012

Eeva-Kaisa Takala: Jokaiselle kukka valosta, akryyli kankaalle, 2017

Tuomo Lukkari: Talven taikaa, akryyli kankaalle, 1992

Lahjoituksena saatiin seitsemän teosta. Taidehistoriallisesti ja paikallishistoriallisesti kiinnostava lahjoitus vastaanotettiin syksyllä, kun Pentti Papinahon perikunta lahjoitti museolle neljä kuvanveistäjä Pentti Papinahon reliefiä. Kaikki lahjoitetut teokset ovat aiheeltaan kristillisiä. Joukossa on Pietà-aihe, Joutjärven kirkon alttariteoksen luonnos ja kaksi reliefi-luonnosta, joilla Papinaho otti osaa Lahden Ristinkirkon alttariveistoskilpailuun vuonna 1977. Kaksi viimeksi mainittua olivat vuodenvaihteessa 2018–2019 esillä Ristinkirkossa Lahden museoiden suunnittelemassa näyttelyssä: *Juhliva kirkonmäki - Ristin kirkko 40 vuotta, Kirkonmäki 140 vuotta*. Lisäksi saatiin lahjoituksena Erkki Kannoston Tiedon tasot -teoksen luonnos, Iijykynäpiirustus ja Väinö Hämäläisen Maisema, öljyväri kankaalle.

Huhtikuussa Lahden kaupungintalolla julkistettiin kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirran muotokuva, jonka on maalannut heinolalaissyntyinen taidemaalari Tuomo Laakso. Teos liitettiin kaupungin taidekokoelmaan, joka karttui vuoden mittaan myös useilla teoksilla ”siirto kokoelmaan” -periaatteella. Vuoden aikana tyhjennettiin Rakokiven, Tiirismaan, Joutjärven, Salinkallion ja Kirkonkylän koulut sekä Nastolan kirjasto. Tiloista löytyneet luetteloimattomat teokset, joilla on taidehistoriallista arvoa, liitettiin kaupungin taidekokoelmaan.

Julkisen taiteen kokoelma karttui vuoden mittaan uusilla teoksilla, kun Kaupunkiympäristön koordinoiman Taideakseli-hankkeen puitteissa Rautatienkadulle valmistui kaksi teoskokonaisuutta. Miss Kompron ja Ihana Havon suunnittelema *Golden Goose* -pesimäalue on Rajasen Piirongin julkisivuun levittäytyvä installaatio. Sami Leutolan *Teräsmum-*

Sami Leutolan Teräsmummot-teossarja koostuu neljästä yksittäisestä hahmosta, jotka sijoittuvat eri kohtiin Rautatienkatua. Kuva Tiina Rekola.

KOKOELMATYÖ

mot-teossarja koostuu neljästä muotoon leikatusta teräsreliefistä, jotka sijoittuvat eri kohtiin Rautatienkadulla.

Marraskuussa kaupunkitilaan palasi Liisa Ruusuvaaran vuonna 1973 suunnittelema teos Kukkatervehdys, joka on ollut kunnostettavana viime vuodet. Kunnostettu teos julkistettiin Kaupunginsairaalanmäellä 16.11. Joulukuussa Lahden rautatieasemalla julkistettiin lahtelaispo-liitikko Jouko Skinnarin muistoreliefi, jonka on suunnitellut lahtelainen Reijo Huttu. Reliefin tilanneet Jouko Skinnarin muistoyhdistys ry ja Ville Skinnari lahjoittivat teoksen Lahden kaupungille.

Rautatienkadun Taideakseli-hankkeessa toteutettiin kesän aikana Miss Kompron ja Ihana Havon Golden goose -Pesimäalue teoskokonaisuus. Kuvassa teoksen yksityiskohtia. Kuva Tiina Rekola.

Nastolan kirjasto purettiin kesällä 2018. Tiloihin sijoitetut taideteokset haettiin säilöön kevään aikana. Kuvassa siirretään Veikko Haukkavaaran suunnittelemaa Lintupuu-teosta. Kuva Liisa Mäkitalo.

Syksyllä 2018 Tiirismaan koulun julkisivusta siirrettiin säilytystiloihin Väinö Komun suunnittelema Tiedon ja taidon portaati. Kuva Liisa Mäkitalo

Talviurheilukokoelma

Talviurheilukokoelmaan lahjoitettiin esineitä 21 hankintaerää ja yhteensä esinekokoelma karttui 174 objektilla. Esine/käsiarkistoon otettiin vastaan kolme hankintaerää, joissa on yhteensä 24 objektia. Postimerkkikokoelma karttui ostoina 54 merkillä ja leimakuorella yhteensä kolmessa hankintaerässä. Valokuvalahjoituksia Hiihtomuseon kokoelmaan on vastaanotettu kaksi hankintaerää, joissa on 38 kuvaa.

Vuoden aikana Talviurheilukokoelmaan vastaanotettiin lahjoituksena upea mitali- ja palkintokokoelma hiihtäjä Arto Tiaisen perikunnalta. *Arto Tiainen* (1930 – 1998) oli yksi merkittävimpiä kilpahiihtäjiämme 1960-luvulla. Hän toimi myös Suomen Hiihtoliiton päävalmentajana 1968–1972. Tiainen saavutti olympiahopeaa viestinhiihdossa ja olympiapronssia henkilökohtaisella 50 km:n matkalla Innsbruckin olympialaisissa sekä Oslon MM-kisoissa hopeaa 50 km:n hiihdossa. Mitalien lisäksi kokoelma sisältää palkintoja eritasoisista kansainvälisistä ja kansallisista kisoista.

Mäkihyppääjä ja valmentaja Eino Kirjosen palkintoja ja kunniakirjoja saatiin lahjoituksena kattava otos hänen perillisiltään. Lahtelainen *Eino Kirjonen* (1933 – 1988) tuli tunnetuksi moninkertaisena Keski-Euroopan mäkiviikon kävijänä, ensin kilpailijana ja myöhemmin vuosina Suomen mäkijoukkueen valmennus- ja johtotehtävissä.

Finnaan vietiin Salpausselän kisojen ja Lahden MM-kisojen kisaleimakuoria ja -kortteja 1930-luvulta nykypäivään, lähes 500 objektia. Leimakuoret ja -kortit kertovat kisahistoriaa ja välittävät tunnelmia Suomen talvisesta kisapääkaupungista Lahdesta.

1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla norjalaisten kisa-attaseana toiminutta Eero Blåfieldiä haastateltiin Salpausselän kisoihin liittyvistä asioista. Häneltä saatiin myös valokuva- ja käsiarkistoaineistoa kisatoimitsijan töihin liittyen.

Hiihtäjä Arto Tiaisen perikunta lahjoitti Arto Tiaisen palkintoja Hiihtomuseolle 7.5.2018. Kuvassa vasemmalta Ari Tiainen ja Vesa Tiainen. Kuva Suvi Kuisma.

Julkaisut ja artikkelit

Sari Kainulainen kirjoitti ”Elämää Lahdessa – Launeen pikkulastenkoti”, Lahden museoiden Maakunnan Mainiot -blogiin 11.6.

Suvi Kuisma kirjoitti ”Hiihtoa ja politiikkaa noin sata vuotta sitten” Lahden museoiden Maakunnan mainiot -blogiin 1.3.

Luennot

Kokoelmapäällikkö Sari Kainulainen

”Lahti TAKOo - kokoelmatyötä yhteisvastuun hengessä”, TAKO kevätseminaari 13.2.

Koulutusta paikallismuseoille, kokoelman luettelointi, Lahden historiallinen museo 21.2.

”Laatokaan lotja kauluslavalla ja 90 000 muuta piiloniiloa – välähdyksiä museon kokoelmatyöstä”, esitelmä Lahden Kartanon ystäville 14.3.

Heinolan Taidemuseon kesänäyttelyn avajaispuhe 31.5.

”Nastolan kotiseutumuseon kohtalo”, Minun Nastolani -keskustelutilaisuudessa 17.10.

Amanuenssi Liisa Mäkitalo

”Lahden julkinen taide nyt”, osana Lahti-viikon ohjelmaa, Lahden pääkirjasto 16.10.

”Lahden kaupungin julkinen taide – ajankohtaiset hankkeet ja puheenaiheet” Taide kaupunkikuvassa –seminaari Lahden taidemuseo 19.11.

Koulutukset ja muut

Kokoelmayksikön henkilökunta osallistui museoarviointitilaisuuksiin ja museon strategian valmistelutilaisuuksiin. Koko yksikköä koskeneet koulutukset liittyen migraatioon, lisäksi tutkijat ja kokoelmapäällikkö tutustuivat ohjelmiin osana muita koulutuksia. Koko henkilökunnalle suunnatut esittelyt liittyen valtakunnassa käytössä oleviin museotietokantaohjelmiin pidettiin 27.3., 9.4. ja 25.4. ja käynnit kollegamuseoissa tutustumassa eri ohjelmiin olivat 6.6. ja 29.8.

Lahden museot arvioi toimintaansa museoiden arviointimalli –työkälulla vuoden 2017 syksyllä ja vuoden 2018 keväällä. Arviointiin käytettiin yhteensä kuusi työpäivää ja keskustelut käytiin pienryhmissä. Kuva Jorma Meronen.

KOKOELMATYÖ

Kokoelmapäällikkö Sari Kainulainen osallistui:

Johtamisen erikoisammattitutkinto, koulutuskeskus Salpaus Lahti
Lahden kaupungin esimiehille järjestämät koulutukset 22.1.; 7.-8.3.; 4.5.; 23.11. Lahti

TAKO kevätseminaari, Helsinki, Museovirasto 13.–14.2.

Vertaiskehittämisfoorumi, 12.–13.3. Helsinki, 2.-3.5. Turku, 14.–15.6 Lusto, 20.–27.11. Tampere

Varautumisen peruskurssi, Pelastusopisto 21.–22.3. Kouvola

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alkusammutuskoulutus 27.4. Lahti

Valtakunnalliset museopäivät 23.–25.5. Vaasa

Museoalan teemapäivät, Museovirasto 17.–18.9. Helsinki

Taidemuseopäivät, 10.10. Tampere

EA1 –kurssi 1.-2.10.

Amanuenssi Liisa Mäkitalo osallistui:
Arkkitehtuuri ja kuvataide -seminaari, 8.-9.2., Turku
Suomen taide/Muusa -asiakastilaisuus 24.4., Helsinki
Vertaiskehittämisfoorumi, 2.-3.5., Turku
Alueellisen museotyön päivä, 12.6., Helsinki
Vertaiskehittämisfoorumi, 14.-15.6., Punkaharju
Vertaiskehittämisfoorumi, 12.-13.9., Hamina
Taidemuseopäivät, 10.-11.10., Tampere
Prosenttiperiaate-seminaari, 8.11., Lahti
Taide kaupunkikuvassa -seminaari, 19.11., Lahti

Tekstiilikonservaattori Maija Nisonen osallistui:
Object Biographies, II International Artefacta Conference 2.-3.3. Artefacta, the Finnish Network for Artefact Studies in collaboration with the Finnish Antiquarian Society and Nordic Association of Conservators in Finland
Tyyne-Kerttu Virkki -seminaari, kirkkotekstiilit 20.11.
Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry:n syyskoulutuspäivät, Kulttuuriperintökohteiden haitalliset ja vaaralliset aineet 26.-27.11.

Esinekonservaattori Lauri Löfman osallistui:
Varautumisen peruskurssi, Pelastusopisto 21.-22.3., Kouvola
EA1-kurssi 1.- 2.10, Lahti.

Valokuvaaja Tiina Rekola osallistui Infra3D-käyttökoulutukseen.

Kuva-arkistonhoitaja Päivi Taipale seurasi verkossa mm. vastuumuseoihin liittyviä tilaisuuksia.

Tutkija Suvi Kuisma osallistui:
TAKO kevätseminaari 13.-14.2. ja TAKO syysseminaari 10.10.

Tutkija Helena Peippo osallistui:
Kokoelmat luetteloinnin ja kokoelmahallintajärjestelmän näkökulmasta 19.9. keskustelutilaisuus Kansallisgalleria, Helsinki

Trafiikki-päivä 1.10. Päivälehdessä museo, Helsinki
EA1-kurssi 1.- 2.10.

Museomestarit Jaakko Rautalahti ja Petri Vallgren suorittivat oppisopimuspohjaisen erikoisammattitutkintoon tähtäävän museomestarikoulutuksen kahdeksana lähiopetuspäivänä. Näyttötutkinnot on tarkoitus suorittaa vuonna 2019.

Kaikki historiallisen museon näyttelyissä olleet kokoelmaesineet pakattiin ja siirrettiin säilytystiloihin remontin tieltä. Kuva Tiina Rekola.

NÄYTTELYT

Kuva Teea Saanio.

NÄYTTELYT

Vuosi 2018 merkitsi isoja muutoksia näyttely-yksikössä. Kaksi neljästä museotoimipaikasta suljettiin vuoden aikana ja henkilöstövaihdoksia tehtiin. Tiia Tiainen siirtyi 1.2. lähtien Radio- ja tv-museon ja Hiihtomuseon näyttelytutkijan paikalta TAJUMO-projektiin projektipäälliköksi. Hänen tilalleen palkattiin 5.2. FM Susanna Korhonen 31.12.2019 saakka. Tiia Tiainen jatkaa edelleen Lahden museoiden näyttelypäällikkönä. TAJUMO-projektissa jatkoi edellisvuoden tapaan asiantuntijana Tuija Vertainen ja tuottajana Hanna Suihko. Vuoden 2018 lopulla näyttely-yksikön vahvuus oli seitsemän vakituista: näyttelypäällikkö/ projektipäällikkö, kaksi amanuenssia, yksi vakituinen tutkija ja yksi määräaikainen tutkija, vastaava näyttelymestari ja kaksi näyttelymestaria.

*1918 muistovuoden installaatio
Historiallisella museolla. Kuva
Teea Saanio.*

Meksikolainen muistoalttari ja Theatrum Olgan Las Catrinas -hahmot Hymyilevä kuolema -näyttelyn avajaisissa. Kuva Suomen Diakoniaopiston Lahden kampus / Theatrum Olga, kuvaajat Lasse Kantola ja Sonja Siikanen.

TAIDEMUSEO

Yhteisiä hetkiä ja Kulttuuria konservoimassa – Jorma Lyytikäisen työsarka 21.1. saakka

Tammikuussa taidemuseossa jatkoivat edelliseltä vuodelta *Yhteisiä hetkiä ja Kulttuuria konservoimassa – Jorma Lyytikäisen työsarka* -näyttelyt. Yhteisiä hetkiä kertoi tarinoita Lahdesta ja lahtelaisista. Kulttuuria konservoimassa esitteli lahtelaisen konservaattorin Jorma Lyytikäisen elämäntyötä.

A la muerte con una sonrisa – Hymyilevä kuolema 16.2.–20.5

Uusi näyttelyvuosi käynnistyi Julistemuseon ja taidemuseon yhteisellä *A la muerte con una sonrisa – Hymyilevä kuolema* -näyttelyllä. Esillä oli yli 100 kuolemateemaista julistetta Museo Mexicano de Diseñosta eli MUMEDlsta. Niiden rinnalla nähtiin kotimaisten taiteilijoiden kuolemaan liittyviä piirroksia, maalauksia, grafiikkaa, lasitaidetta, keraamiikkaa, puuveistoksia sekä animaatio ja installaatio. Näyttelyssä oli teoksia seuraavilta taiteilijoilta: Hugo Simberg, Marjatta Tapiola, Tiia Matikainen, Susanne Koskimäki, Tapani Kokko, Annika Dahlsten ja Heidi Elisabeth Hänninen. Kokonaisuuden täydensivät Theatrum Olgan Taiteessa oppimisen prosessin yhteydessä otetut valokuvat, jotka ovat Sonja Siikasen käsialaa.

Ison salin tunnelmaa – Tapani Kokon Riemukas kulkue sekä julisteita ja muistoalttari Meksikosta. Kuva Tiina Rekola.

Hetkiä elämästä – Erkki Kannosto Teoksia kuudelta vuosikymmeneltä 15.6.–12.8.

Kesän kohokohta oli kuvanveistäjä Erkki Kannoston laaja elämäntyönäyttely *Hetkiä elämästä – Erkki Kannosto Teoksia kuudelta vuosikymmeneltä*. Kannoston kuratoima näyttely esitteli hänen monipuolisesti käyttämiään tekniikoita ja materiaaleja. Esillä oli teräs- ja vaneriveistoksia, akryylimuoviteoksia, terrakottavateja, puupiirroksia ryijyjä, lasiveistoksia sekä mitaleita.

Näyttely liittyi myös 1918-muistovuoden tapahtumiin Kannoston Lahteen tekemän *Punavankimuistomerkin* kautta. Monumentin synnystä ja paljastustilaisuudesta oli näyttelyssä oma osastonsa.

Erkki Kannoston monipuolista taidetta hänen elämäntyönäyttelyssään. Kuvat Tiina Rekola.

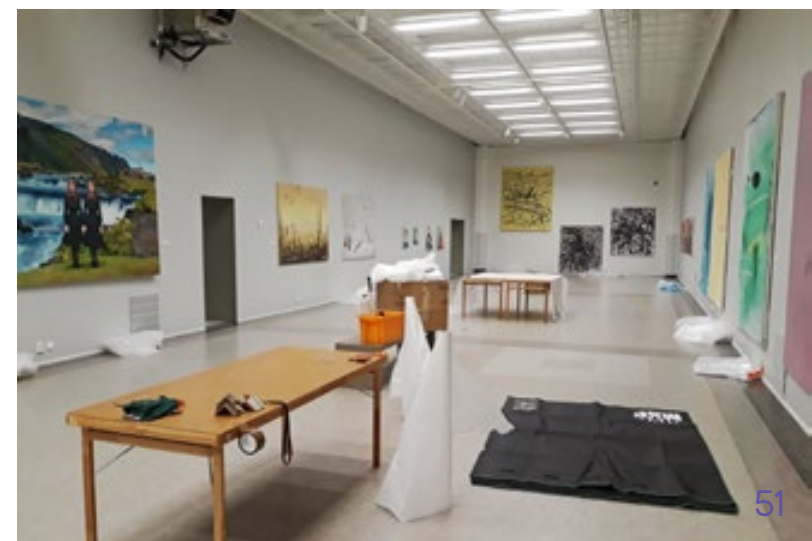

Markku Laakso,
Kaksoset
putouksella,
2017,
Tuoretta maalia
Lahdessa
-näyttelyssä.
Kuva
Markku Laakso.

Taidemuseon
viimeisen
näyttelyn purku.
Kuva Tuija
Vertainen.

Tuoretta maalia Lahdessa 6.9.-2.12.

Syksyllä taidemuseossa oli esillä Taidemaalariliiton 90-vuotisjuhlanäyttely *Tuoretta maalia Lahdessa*. Jurytetyssä näyttelyssä oli mukana 20 taiteilijaa eri puolilta Suomea: Heli Huotala, Tuulia Iso-Tryckäri, Sami Korkiakoski, Heli Kurunsaari, Markku Laakso, Simo Mantere, Tuija Markonsalo, Tiina Mielonen, Camilla Mikkelsen, Antti Ojala, Eeva Peura, Juha Sääski, Eeva-Kaisa Takala, Rose-Mari Torpo, Timo Tähtänen, Aino Ulmanen, Hilikka Marjatta Uusikylä, Senja Vellonen, Arto Väisänen ja Ilkka Väätti. Joulukuun alkupäivinä päättynyt Tuoretta maalia Lahdessa jäi historiaan taidemuseon Vesijärvenkadun näyttelytilojen viimeisenä näyttelynä.

Taidemuseon näyttelyihin liittyvät oheisohjelmat

Yhteisiä hetkiä -näyttelyn oheistapahtumat

- Yleisöopastuksia oli kolme.
- 13.1. Miss Kompro järjesti yleisölle teoskokonaisuuteensa liittyvän piknikin.
- 14.1. Marja-Liisa Jokitalo, Susanna Judin ja Antti Salokannel kertoivat teoskokonaisuuksistaan Muistot ja juuret -nimisessä taiteilijatapaamisessa.
- 21.1. Aaro Matinlauri kertoi taiteilijatapaamisessaan teos-sarjastaan Kasvot.

Hymyilevä kuolema -näyttelyn oheistapahtumat

- Yleisöopastuksia oli viisi.
- 8.4. Sabrina ja Saarten tyttäret – uutta musiikkia Kantelettaren teksteihin.
- 22.4. Sinfonia Lahden pienryhmän Bongaa oma musiikkihetkesi -konsertti, jonka yhteydessä näyttelyssä kiertelivät Theatrum Olgan Las Catrinas -hahmot.
- 28.4. Heidi Hännisen Surullisten piknik -teokseen liittyvä teeperformanssi, jonka taiteilija piti yleisölle. Tapahtumaan liittyi myös Kuolema-duon esitys.
- 6.5. Tapani Kokon taiteilijatapaaminen.
- 18.5. Valtakunnallinen museopäivä. Theatrum Olgan Las Catrinas -hahmot olivat liikkeellä taidemuseolla koko päivän. Ohjelmaan sisältyi myös maskeerausnäytöksiä. Museoon oli vapaa pääsy.
- 19.5. Ajatusrinki – Elise Liikalan vetämä Filosofiaa lapsille -menetelmään perustuva keskustelutilaisuus näyttelyn teemoista.
- 20.5. Duo Karhos soitti mariachi-musiikkia näyttelyn viimeisenä päivänä.

Hetkiä elämästä -näyttelyn oheistapahtumat

- 10.7. Suomen kuvataiteen päivää vietettiin taidemuseolla maalauspajan merkeissä.
- 5.8. ja 12.8. Erkki Kannosto esitteli näyttelynsä yleisölle kuraattorikierroksillaan.

Kuvataidepäivänä oli ohjelmassa veistos-jalustojen maalaamista. Kuva Erja Puodinketo.

Tuoretta maalia Lahdessa -näyttelyn oheistapahtumat

- Yleisöopastuksia oli viisi.
- 17.11. pidettiin vauvojen ja taaperoitten värikylvyt toteuttajana Jonna Piipponen-Karkulowski.
- 18.11. taiteilijatapaamisessa olivat Senja Vellonen ja Hilikka Marjatta Uusikylä.
- 1.12. taiteilijatapaamisessa oli Tiina Mielonen.
- 2.12. Duo Karhos esitti musiikkia näyttelyn viimeisenä päivänä.

Muut Lahden taidemuseon tapahtumat

- 14.2. Kulttuuriympäristön suojelun viranomaispäivien iltatilaus
- 16.3. ja 28.9. osallistuminen Yhen illan juttuun, Lahden keskusta-alueen toimijoiden yhteistapahtumaan
- 13.5. Päijät-Hämeen taidemuseoyhdistys tarjosi äitienpäivä-kakkukahvit taidemuseon näyttelyvieraille
- 20.6 *Helmiä Lahden taidemuseon kokoelmista* -kirjan julkistamistilaisuus
- 1.9. osallistuminen Lahti Fringe -tapahtumaan yhteistyössä Päijät-Hämeen taidemuseoyhdistyksen, Lahti City ry:n ja LAMKin kanssa
- 15.-28.10. VR-näyttely Panda piilossa

- 19.11. Taide kaupunkikuvassa –seminaari
- 24.-25.11. Ornamon Design joulumyyjäiset
- 10.-22.12. Taidemuseon Joulupuoti, jossa oli mukana museon yhteistyökumppaneita, kuten Nuorisopalveluiden taidelähtöinen Uusi paja, Lahden Diakonialaitos, Koulutuskeskus Salpaus tarpeistonvalmistus ja Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrinen säätiö Osku.

Julkaistu

Taidemuseon kokoelmista ilmestyi teos *Helmiä Lahden taidemuseon kokoelmista* toimittajanaan amanuenssi Tuija Vertainen. Teosvalinnat kirjaan teki amanuenssi Maija-Riitta Kallio. Teoskuvat ja kirjan graafinen ilme ovat Lahden museoiden valokuvaajan Tiina Rekolan käsialaa. Kirjan julkistamistilaisuus pidettiin Taidemuseolla 20.6.

Nuorisopalveluiden taidelähtöinen Uusi paja innosti museovieraita kokeilemaan taiteen tekemistä. Samalla kerättiin toiveita tulevan LADin toimintaan. Kuva Tuija Vertainen.

Julistemuseossa juhlittiin jalkapallon MM-kisoja Footb-All Mix -näyttelyllä. Kuva Tiina Rekola.

JULISTEMUSEO

Taidemuseossa 16.2.-20.5. esillä ollut *Hymyilevä Kuolema* -näyttely oli juliste- ja taidemuseon yhteisnäyttely.

Lehtiojan palvelukeskuksessa esiteltiin 12.4.-6.5. valikoima Erik Bruunin julisteita näyttelyssä *Saisiko olla lasillinen Jaffaa – Erik Bruunin julisteita*. Suomalaisen graafisen suunnittelun grand old manin, Erik Bruunin tuotannossa kaikkein keskeisimpiä teoksia ovat julisteet, vaikka hän on suunnitellut paljon myös esimerkiksi yritysgrafiikkaa, vuosikertomuksia, kirjojen ulkoasuja, postimerkkejä ja seteleitä. Bruunin asiakkaita ovat olleet monet suuret yritykset sekä muun muassa suomalainen puunjalostusteollisuus. Samoin matkailu on aina innostanut Bruunin suunnittelutyötä. Lehtiojalla oli esillä Bruunin julistetuotantoa pääasiassa 1950-60-luvuilta Julistemuseon kokoelmista.

Julistemuseo tuotti kaksi näyttelyä myös Hiihtomuseon tiloihin. *Koulutus kannattaa aina! 6G-graafikkoryhmän julisteita koulutuksen tärkeydestä* -näyttely oli esillä 12.3.-3.6. 6G-ryhmä on vapaamuotoinen ja riippumaton suunnittelijoiden työryhmä, joka järjestää vuosittain julistenäyttelyn ajankohtaisesta aiheesta. Tällä kertaa näyttelyn teemana oli koulutus. ”Koulutus on kaiken kehityksen perusta ja vain koulutuksen avulla voidaan maailma pelastaa. Koulutukseen kannattaa panostaa!”, toteavat 6G-graafikot: Elina Holley, Hilppa Hyrkäs, Kukka-Maria Kiuru, Kirsi Kukkurainen, Esa Ojala, Konsta Ojala, lines Reinikainen, Patrik Typpö ja Eija Vierimaa.

FOOTB-ALL Mix – julisteita jalkapallon MM-kisojen tunnelmissa -näyttely 7.6.-28.11. Kesän 2018 jalkapallon MM-kisojen kunniaksi Julistemuseo tarjosi 32 futsaiheista julistetta 32 suunnittelijalta näyttelyssä *Footb-All Mix*, yhden jokaisesta MM-kisoihin osallistuvasta 32 maasta. Julistenäyttelyn tuottivat Bolivian julistebiennalen johtaja Susana Machicao yhdessä brasilialaisen graafikon Felipe Tabordan kanssa. Molemmat ovat tuttuja myös Lahden julistebiennalesta ja -triennalesta samoin kuin useimmat näyttelyyn osallistuvat graafiset suunnittelijat. Julistemuseosta lähti Vitra-museoon Saksaan lainaan kaksi julistetta,

Meksikon designmuseo MUMEDIn johtajan Alvaro Regon rakentama kuoleman päivän alttari Hymyilevä Kuolema -näyttelyssä Lahden taidemuseossa. Kuva Alvaro Rego.

Jukka Veistolan *DDT* ja *Unicef*. Julisteet lainattiin Vitran uuteen kiertonäyttelyyn *Victor Papanek: Politics of Design*.

Virtuaalinäyttely Panda piilossa

Lahden museoissa toteutettiin lisäksi kaksi virtuaalitodellisuusnäyttelyä, joita vietiin vuoden 2018 aikana Päijät-Hämeen alueelle. *Panda piilossa* -virtuaalijulistenäyttely pohjautui vuoden 2017 *Lahden kansainväliseen julistetriennaleen* osallistuneisiin julisteisiin. VR-toteutukseen valikoitiin joukko ilmastonmuutoksesta, muoviviroksesta, ihmisoikeuksista ja propagandasta kertovia julisteita, jotka nähtiin tietokonesimulatioina tuotetuissa keinotekoisissa ympäristöissä, kuten Pohjoisnavalla ja mielenosoituksessa. Kouluille tarjottavaan julistenäyttelypakettiin sisältyi myös muuta opetusmateriaalia, kuten Tilt Brush -virtuaalitodellisuuspiirustusohjelmalla toteutettavia tehtäviä. Toinen virtuaalinäyttely liittyi Historiallisen museon Sata askelta Lahdessa -näyttelyyn.

Lahden museoiden VR-näyttelyt oli suunnattu ensisijaisesti kouluille,

kirjastoille ja palvelutaloille. Ne olivat kuitenkin tarjolla myös muille Päijät-Hämeen alueella toimiville ryhmille. Jokaisessa vierailussa museon projektitutkija toimi VR-näyttelyn ohjaajana. Virtuaalinäyttelyt olivat osallistujille ilmaisia.

Lahden museoiden tuottamat VR-näyttelyt olivat osa Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa hanketta, jonka avulla pyritään lisäämään maakunnan asukkaiden osallistumista museon tarjoamiin näyttelyihin ja kulttuuriin. Virtuaalinäyttelyt olivat näin myös osa maakunta- ja alue- taidemuseotyötä. Panda piilossa sisällön tuotti Julistemuseon tutkija Hanna Suihko, toteutus puolestaan oli Lahden ammattikorkeakoulun tieto- ja viestintätekniikan opiskelijoiden käsialaa. Hankkeen koordinoivat maakuntamuseotutkija Anna-Riikka Vaden ja projektitutkija Toni Puurtinen.

LAD - uusi taiteeseen ja muotoiluun keskittyvä museo Lahteen 2021

Lahteen on tulossa uusi taiteeseen ja muotoiluun keskittyvä museo. Museo sijoittuu vanhaan Mallasjuoman kiinteistöön ja sinne rakennettavan uuden Malski-keskuksen tiloihin. Vuokrasopimus kaupungin ja Malski-keskuksen välillä allekirjoitettiin 17.12.2018. Purku- ja rakennustyöt alkoivat loppuvuonna 2018 ja näyttelyt avautuvat yleisölle 2021. Uusin tiloihin Malskille siirtyy Lahden taidemuseo sekä aikaisemmin ilman vakituista näyttelypaikkaa ollut Julistemuseo.

Taiteeseen ja erityisesti graafiseen muotoiluun ja julisteisiin keskittyvästä LADista on tarkoitus tehdä kansainvälisesti kiinnostava museo- kokonaisuus. Lahden Julistemuseossa jo vuodesta 1970 järjestetty Julistebiennale, vuodesta 2011 lähtien Julistetriennale on maailman- kuulu graafisen alan kilpailu ja näyttely. Uudessa museossa tullaan järjestämään jatkossa myös muita uusia säännöllisin väliajoin toistuvia triennaleja, lisäksi museon tapahtumatarjonta lisääntyy.

LADin näyttelyissä tullaan näkemään myös Taide- ja Julistemuseon kokoelmien helmiä, kuten Viipurin kokoelman teoksia. Uuteen museoon tullaan tekemään sekä kotimaisia että kansainvälisiä näyttelyitä ja tapahtumia. Näyttelyissä ja niiden sisällön rikastamisessa käytetään hyväksi uusimpia esitystekniikoita.

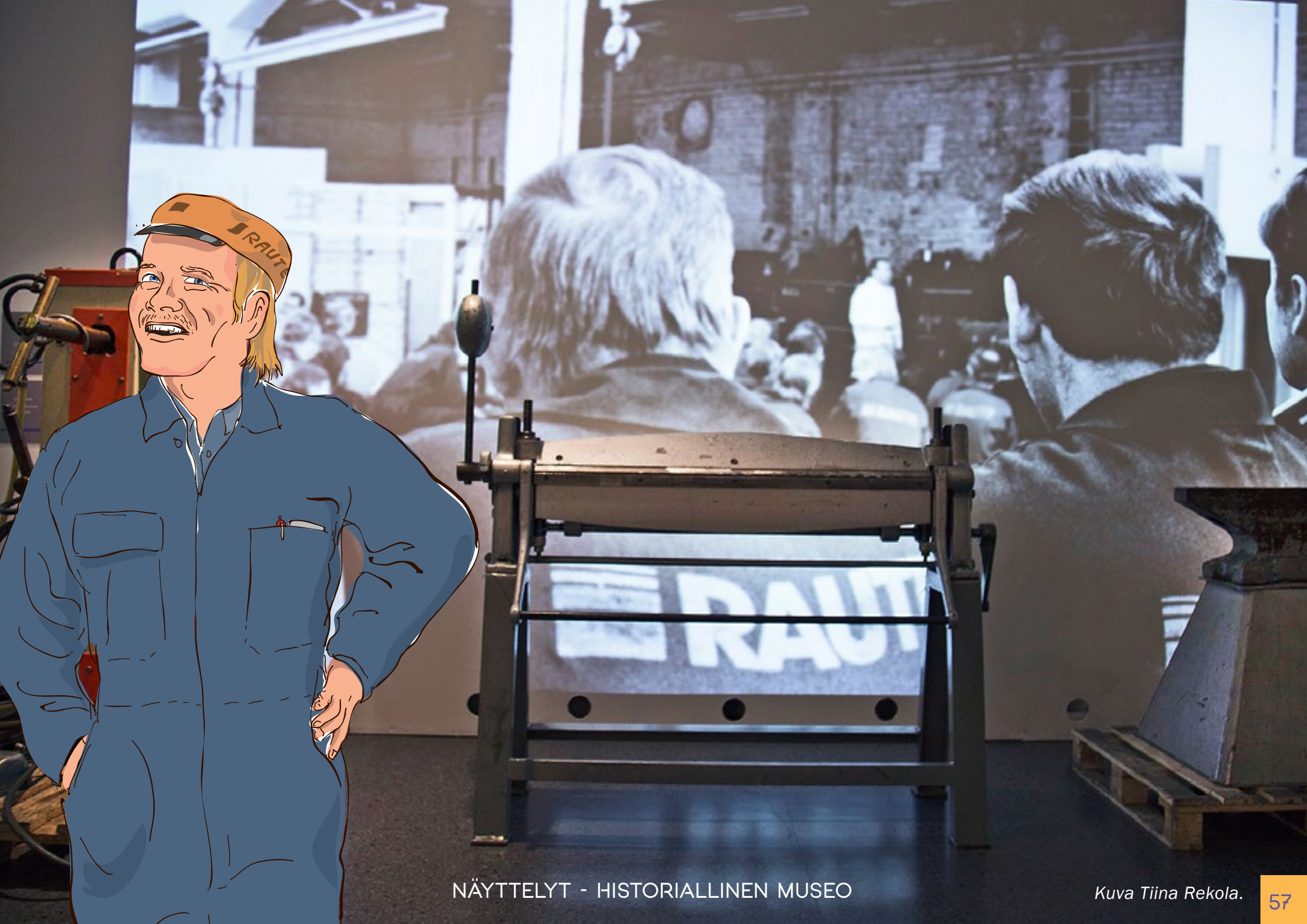
Uusi taide-, muotoilu- ja julistemuseo LAD sijoittuu osaksi Mallasjuoman vanhaan teollisuuskiinteistöön Päijänteenkadulla. Kuva Tiina Rekola

TAJUMO

TAJUMO-hanke on EAKR-rahoitteinen vuoden 2019 loppuun kestävä hanke. Sen tukihankkeena on ollut PAJU, joka kesti vuoden 2018 ajan. TAJUMO-hankkeen päätoteuttaja on LAMK, osatoteuttajia ovat Lahden museot sekä Lahti City ry. Hankkeessa työskentelevät museolta projektipäällikkönä Tiia Tiainen, asiantuntijana Tuija Vertainen ja tuottajana Hanna Suihko.

Projektipäällikkö Tiia Tiainen tutustui ulkomaisiin museokohteisiin TAJUMO-projektin puitteissa:

- 13.-17.3. Zürich ja Basel/ Sveitsi sekä Weil am Rhein, Saksa
- 12.9. Tallinna
- 19.9.-22.9. Hasselt ja Genk/ Belgia, Muscon konferenssi 2018

HISTORIAALLINEN MUSEO

Vuonna 2018 Historiallinen museo valmistautui peruskorjaukseen, minkä vuoksi näyttelyvuosi oli tavanomaista suppeampi. Historiallinen museo sulki ovensa Lahti Fringe Festival -tapahtuman Lahti liekeissä jälkeen 2.9.2018. Historiallisessa museossa toteutettiin mittakaavaltaan pienempiä näyttelyprojekteja toisen kerroksen näyttelysalissa.

100 askelta Lahdessa –2.9. saakka

Historiallisen museon pitkäaikainen tavoite on ollut tuottaa laajasti kaupunkia ja maakuntaa käsittelevä näyttelykokonaisuus. Suomi100-juhlavuosi tarjosi tähän erinomaisen ajankohdan koko Lahden museoiden näkökulmasta.

Suomi100 juhlavuoden näyttely *100 askelta Lahdessa* jatkoi edelliseltä vuodelta ja johdatteli näyttelyvieraan matkalle pitkin Vesijärvenkatua. Matka vei rautatieasemalta satamaan sekä ajassa että paikassa, tarinoiden ja muistelmien lomassa. Vesijärvenkadun kautta kerrottiin lahtelaisuudesta merkittävien tapahtumien, tapahtuma- ja tapaamispaikkojen, ihmisten, tapojen ja kaupunkikuvan kehittymisen näkökulmasta. Näyttelyssä tutustuttiin lahtelaisittain tärkeisiin teemoihin ja sosiaalisiin ilmiöihin itsenäisyyden ajalla 1917–2017.

Näyttelyssä oli monitasoista kerrontaa. Se kävi läpi kaupungin kehittymiseen liittyviä historiallisia tekijöitä ja poimii niihin liittyviä taustatarinoita. Suomi100-juhlavuoden hengessä näyttelyä tehtiin yhdessä: Kaupunkilaisilta kerätty materiaali - valokuvat ja tarinat - olivat nähtävissä virtuaalilasitoteutuksessa, jonka avulla luotiin jännittäviä näkökulmia kaupungin kirjoitettuun historiaan. Näyttelyn valmistamiseen osallistui kaupunkilaisten lisäksi lukiolaisryhmiä, joiden ympäristöhaavainnointiprojektin tulokset sijoitettiin virtuaali-Lahteen omaksi kokonaisuudekseen.

100 askelta Lahdessa lähti liikkeelle rautatieasemalta. Kuva Tiina Rekola.

Lahden historiallisen museon virtuaalitodellisuusnäyttelyt

100 askelta Lahdessa -näyttelyssä pilotoitiin osallistavien menetelmien kautta saadun materiaalin yhdistämistä virtuaalitodellisuustoteutukseen. Onnistuneen pilotin innoittamana toteutettiin VR-teknologiaa hyödyntäviä näyttelyitä sekä kulttuurihistoriallisen museon että juliste-museon materiaalista. Tarkoituksena oli parantaa alueellisten museopalveluiden saavutettavuutta ja löytää uusia kohdeyleisöjä.

Historiallisen museon näyttelyistä tehtiin *100 askelta Lahdessa* -näyttelyn virtuaalinen versio sekä irrotettiin ko. näyttelyssä ollut *Virtuaali-Lahti* omaksi toteutukseksi.

Huoneen 12 näyttelyt

Historiallisen museon toisen kerroksen näyttelysalissa, huone 12:ssa, toteutettiin sekä museon omia että ulkopuolisten näyttelytuottajien lyhytkestoisia näyttelyitä.

Lahti-tatuoinnit –31.1. saakka

Edelliseltä vuodelta jatkui Lahti-tatuoinnit kuvanäyttely, jossa esiteltiin 26 Lahti-aiheista tatuointia 17 henkilöltä. Näyttelyn kuraattorina toimi Sauli Hirvonen. Hänen käynnistämässään Kotiseututatuoinnit-hankkeessa kerättiin kuva-aineistoa kotiseutuhenkisistä ja paikallisidentiteettiä liittyvistä tatuoinneista.

Minun Nastolani 6.2.–11.3.

Minun Nastolani oli värikäs pop up -näyttely, jossa oli esillä kotiseutukuvaaja Erkki Hämäläisen valokuvia koulunkäynnistä, työstä ja vapaa-ajasta Nastolassa. Niiden rinnalla nähtiin Nastola-aiheisia postikortteja 1900-luvun ensimmäiseltä puoliskolta. Kuvissa oli pääosassa kangasvuokoistaan tunnettu Nastolan voimakas luonto.

Kaikenikäisille tarkoitetut VR-näyttelyt kiersivät maakunnassa.

VR-näyttely Heinolan kirjastossa. Kuva Anna-Riikka Vaden.

1918-installaatio, Lahti 1918 - sivustakatsojan tarina

5.4.–3.6.

Sisällissota syttyi tammikuussa 1918. Helmikuussa punakaartilaiset ja suojeluskuntalaiset kohtasivat toisensa rintamalla. Punakaartilaiset ottivat Lahden hallintaansa. Taistelut levisivät Lahteen vasta huhtikuun lopulla. Loviisassa maihinnousseet saksalaiset valtasivat Lahden 19.4. ja työnsivät punakaartilaiset kaupungin länsipuolelle. Lähes kaksi viikkoa Lahti oli jatkuvan tulituksen kohteena. Ikkunat helisivät ja ammussarjoja ropisi rakennusten seiniin.

Taistelujen alettua Lahden Kartanon tila ja sen rakennuksetkin kärsivät vaurioita. Kaupungin olosuhteista kirjoitti Firman August Fellmanin konttorinjohtaja Fanny Bonn pankinjohtaja Karl William Saurénille Helsinkiin. Kirje on päivätty 1. toukokuuta 1918, eli sisällissodan Lahden taistelujen viimeisenä päivänä. Kirjeessään Fanny Bonn kuvailee Lahden olosuhteita. Hän kertoo taistelujen etenemisestä ja kaupunkia kohdanneesta tuhosta. Kun sivumennen hän toteaa sräpnellin tulleen kattojen lävitse Kartanon saliin.

Installaatio kuvaili vuosina 1917-1918 lahtelaisille yhteisesti vallinnutta, sekavaa yhteiskunnallista tilannetta ja tunnelmaa kaupungissa. Installaatio loi katseen Lahden kartanoon ja sen lähtökohta on sisällissodan vaiheita valottavassa arkistomateriaalissa.

Installaation toteutti lavastaja Amadeu Vives, historiasisällön tuotti Lahden kaupunginmuseo. Osana installaatiota esillä oli Heikki Marilan tunnetuksi nousseen Apokalypsis 1918 -sarjan teos 'Hennala 5' Lahden taidemuseon kokoelmista.

Viipurin Taiteilijaseura Lahdessa 10.6.–12.8.

Viipurin Taiteilijaseura on aktiivinen ja aikaansa seuraava ammattitaiteilijoiden yhdistys, joka on perustettu 1930 Viipurissa. Seuran lähes sata karkalaistaustaista taiteilijajäsentä ovat hajaantuneet ympäri Suomea, mutta vuosinäyttelyt kokoavat jäsenet yhteen ja esittelevät tuoreinta taiteellista tuotantoa kuvataiteen eri aloilta. Näyttely oli Viipurin Taiteilijaseuran kura-toima vuosinäyttely.

Minun Nastolani -kiertonäyttely tehtiin tukemaan Nastolan historian IV osan tutkimushanketta. Kuva Tiina Rekola.

1918-installaatio. Kuva Teea Saanio.

Kuukauden ilmiö

Lahden kartanon museokaupassa on nostettu kalenterikuukausittain vitriiniin kuva, ilmiö, esine, taulu, juliste, tarina tai muu vastaava ajan-kohtainen tai muuten mielenkiintoinen aihe.

Tammikuu: Lahden ensimmäisen kaupunginarkkitehdin Kaarlo Könösen syntymästä 125 vuotta

Tammikuussa nostettiin valokeilaan arkkitehti Kaarlo Könönen ja hänen työnsä Lahdessa tuttujen rakennuskohteiden kautta.

Helmikuu: Nastolan kirkko postikorteissa

Kirkkoa ovat kuvanneet 1900-luvun alussa esimerkiksi A. Kaste ja John L. Böök. Myöhemmin kuvia postikortteihin ottivat Markku Lehtinen ja Erkki Hämäläinen. Vitriinin kortit olivat Nastola-seuran ja keräilijä Jorma Lehtisen kokoelmista.

Kesäkuu: Elämää Lahdessa – Pikkulastenkoti

Vitriiniin oli koottu Launeen lastentalossa käytettyä tekstiilejä ja kuvia 1950- ja 1960-luvuilta.

Heinäkuu: Zabivaka - maalinsylkijä suden vaatteissa

Heinäkuussa 2018 Venäjällä pelattujen jalkapallon MM-kisojen maskotti tuli tutuksi kaikille kisoja seuraaville. Urheiluasuun puettu susi oli ikuistettu pehmoleluksi, pinsseiksi ja mitä moninaisimmiksi muistoesineiksi. Nimensä mukaisesti maskotti on onnea tuova esine, joka nykyisin tarkoittaa useimmiten joukkuetta kannustavaa hahmoa tai toimii kokonaisen kilpailun tunnuksena, kuten Zabivaka, innostaen ihmisiä ja tuoden katsojille hyvää mieltä.

Elokuu: "Sain kylmän sellin ja kalterit" - lahtelaisten vankiloiden historiaa

Lahden museot dokumentoi kesäkuussa 2018 Loviisankadun poliisitaloa poliisin muuttaessa uusiin tiloihin. Kuvadokumentointi ja rakennustutkija Riitta Niskasén kirjoitus Maakunnan mainiot -blogissa valaisivat poliisilaitoksen ja sen asiakkaiden suhdetta ja historiaa.

Historiallisen museon peruskorjauksen purkutöissä löytyi muistoja kartanon kouluajalta.

Kuva Tiina Rekola.

Kuva Terhi Tanska.

Puretut näyttelyt

Historiallisesta museosta purettiin 2018 peruskorjauksen vuoksi pitkäkestoisia näyttelyitä, joiden pääpaino oli Lahden kaupunginmuseon kulttuurihistoriallisissa kokoelmissa.

Pienoismallisali

Lahden historiallisessa museossa oli esillä Lahden kylän ja kaupungin pienoismallit vuosilta 1877, 1914 ja 1939.

Multimedia Lahti 1939

Multimediapohjaisessa opastusjärjestelmässä kävijä pystyi kosketusnäytön välityksellä valitsemaan lähempään tarkasteluun sekä alue- että rakennuskohteita. Näkökulmina olivat Lahden kehitys teollisuus-, matkailu- ja urheilukaupunkina sekä kaupunkikaavoituksen lähihistoria. Omana kokonaisuutenaan esitettiin Lahden keskusta-alueen pommitukset talvisodan aikana. Lisäksi kohteista oli sekä historiallisia että nykytilannekuvia.

Multimedia Lahden kylästä vuonna 1877

Lahden kylästä kesällä 1877 kertovaan pienoismalliin oli tehty multimediatoteutus, joka kertoi Hollolan Lahden asukkaista, talojen sijainnista, seudun elinkeinoista ja tietenkin Lahden kylän palosta. Koskettamalla näyttöä pääsi talon asukastietoihin ja kylän tarinoihin. Historiakatsauksessa tarkasteltiin pienen maalaiskylän elämänmenoa ja kylän yleisnäkyä.

Klaus Holman muistokokoelma

Kokoelma muodostaa suomalaisittain harvinaisen kokonaisuuden keski- ja eteläeurooppalaista taidetta ja taidekäsityötä. Ministeri Harri Holma ja rouva Alli Holma lahjoittivat poikansa Klaus Holman nimeä kantavan kokoelman Lahden kaupungille 14.8.1953. Ensimmäiseen lahjoitukseen kuului 186 esinettä. Tämän täydennykseksi Alli Holma lahjoitti vuosina 1959 ja 1963 tekemillään lahjakirjoilla kotinsa irtaimistoa siten, että esineiden kokonaismääräksi tuli 544.

Lahteen kokoelma päättyi kaupunginjohtaja Olavi Kajalan aktiivisen työn tuloksena. Lahden kaupunki tarjosi riittävät huonetilat kokoelmille sekä rouva Alli Holmalle sopivan suuruisen huoneiston Harri Holman kuoleman jälkeen.

Lahjoitukseen liittyy jatkuvan näytteillä pidon ehto. Kokoelma oli esillä Lahden historiallisen museon toisessa kerroksessa ja integroituu parhaaksi katsotulla tavalla osaksi museon näyttelytoimintaa museon taas avautuessa yleisölle.

Viipurin perintö Lahdessa

Sodan jaloista pelastettu Viipurin historiallisen museon esineistö on osa Lahden museoiden kokoelmia. Siitä koottiin pieni, mutta upea kokonaisuus museon toiseen kerrokseen. Esillä oli 1800-luvun kauniita kansanpukuja, harvinaisuuksia Viipurin alueen kirkoista, arkeologisia löytöjä, ploomurahoja, vanhoja tina- ja hopeaesineitä, Suotniemen keraamiikkaa ja alueen kartanoita eli hoveja kuvaavia vesiväritöitä. Lisäksi esiteltiin taidemaalari, keräilijä ja maailmanmatkaaja William Grommén taidetta ja matkamuuistoja eri puolilta maailmaa.

Hopeaa Lahden historiallisen museon kokoelmasta

Museon hopeakokoelma oli tauon jälkeen esillä. Kartanon toisessa kerroksessa oli kolmen vitriinin verran hopeaesineitä Viipurin historiallisen museon ja Lahden historiallisen museon kokoelmista.

Esillä olleet noin 50 hopeaesinettä ovat pääosin 1700- ja 1800-lukujen suomalaista, venäläistä ja ruotsalaista hopeaa. Vitriinien yhteydessä oli näyttöpäätte, josta löytyi tiedot esineistä lisäkuvineen.

Viipurin historiallinen museo

Näyttöpäätteeltä saattoi myös tehdä virtuaalimatkan Viipurin historialliseen museoon. Museo jäi sodan jalkoihin ja suurin osa sen kokoelmista tuhoutui. Viipurin museon historiaa, kokoelmia ja sodasta pelastettuja esineitä esiteltiin valokuvien.

Tuhkasta nousi Lahti 4.7.2014 - kesä 2018

Näyttely Lahden kylästä ja sen tulipalosta sekä Lahden kauppatorin arkeologisesta kaivauksesta oli esillä Historiallisen museon 3. kerroksessa. Lahden kaupunginmuseo toteutti 2013 Suomen kaikkien aikojen suurimmat arkeologiset kaivaukset. Lahden kauppatorilla ja alatorilla tutkittiin kaikkiaan 1,2 hehtaarin kokoinen alue pelastuskaivauksella. Tutkimuskohteena olivat tulipalossa 1877 tuhoutuneen Lahden kylän jäännökset ja sitä edeltävät asutusvaiheet. Lahden historiallisen museon näyttely kertoi arkeologisesta kaivauksesta sekä Lahden kylästä ja sen tulipalosta.

Näyttely oli oleellinen osa myös draamaopastusta ”Marolan piian matkassa”. Draamaopastuksessa edettiin tarinoita kuunnellen Lahden torin tuntumassa ja kierros päättyi Historialliselle museolle ”Tuhkasta nousi Lahti”-näyttelyyn”.

Kaupungintalolta kartanoon

Lahden museon varhaisvaiheet 29.11.2014 - kesä 2018

Lahden museo täytti tammikuussa 2014 sata vuotta. Historiallisen museon kolmanteen kerrokseen koottiin näyttely, jossa oli esillä koelman vanhimpia esineitä ja kuvaus museon varhaisvaiheista.

Asehuone

Ase kuvastaa valmistushetkensä ja sen valmistaneen sepän insinööritaitoa - sekä sitä käyttäneen yhteisön tai kansakunnan tarpeita, luonnetta ja poliittista tilaa. Historiallisen museon asekokoelma kuvaa Hämeessä sotaväellä, suojeluskuntajärjestöllä ja viranomaisilla käytössä ollutta kalustoa. Kokoelma sisältää myös joitakin koriste-esineiksi tarkoitettuja aseita.

Historiallisen museon asehuoneessa oli esineistöä Klaus Holman muistokokoelmasta, Viipurin historiallisen museon kokoelmasta ja Lahden historiallisen museon kokoelmista.

Viipurin perintö -näyttelyn kirkollista esineistöä. Kuva Tiina Rekola.

Historiallisen museon näyttelyt muissa kohteissa

Juhliva kirkonmäki

Ristinkirkko 40 vuotta, kirkonpaikka 140 vuotta Ristinkirkossa 29.11.2018–6.1.2019

Lahden museot ja Lahden seurakuntayhtymä kokosivat yhteistyössä pienoisenäyttelyn Lahden kirkonpaikan, ensimmäisen kirkon ja Ristin kirkon historiasta. Kirkonpaikka täytti 140 vuotta ja Ristinkirkko 40 vuotta.

Näyttelyssä oli esillä myös kuvanveistäjä Pentti Papinahon Ristinkirkon alttariveistoskilpailuun vuonna 1977 suunnittelemat reliefluonnokset ”Tulta minä olen tullut heittämään” ja ”Minulle on annettu kaikki valta”. Papinahon ehdotukset saavuttivat kilpailussa 1. ja 4. sijan. Ristinkirkon alttariseinälle ei kuitenkaan koskaan tilattu taideteosta, vaan paikalle päätettiin sijoittaa puinen risti. Pentti Papinahon luonnokset ovat tuore lahjoitus kuvanveistäjän perikunnalta Lahden taidemuseolle.

Muistoja herättäviä vanhoja television lastenohjelmia on nähtävissä Mastolassa. Kuva Elias Outakivi.

RADIO- JA TV-MUSEO MASTOLA

Radio- ja tv-museo Mastolan yläkerran *Lahden Radioaseman historiaa* sekä alakerran *Kuulemiin ja näkemiin!* jatkoivat vuoden 2018 ajan. Näyttelysisältöjen uudistuksia tehtiin mm. Chromakey-studiossa sekä mediakasvatuspisteellä.

Mastola haki European Museum of The Year 2019 kilpailuun keväällä 2018. Mastolan asiakasraati oli mukana miettimässä hakemukseen nostettavia sisältöjä. Asiakasraati kokoontui Mastolassa kertaalleen vuoden aikana. Yhteyttä pidettiin myös sähköpostitse.

Trafiikki-museot ry

Radio- ja tv-museo on jäsenenä liikenne- ja viestintämuseoiden yhdistyksessä Trafiikki-museot ry. Hallitustyöskentelyn lisäksi Mastola oli mukana Trafiikkimuseoiden viestintä- ja markkinointityön kehittämishankkeessa, jossa uudistettiin Trafiikkimuseoiden nettisivut. Trafiikkilehdestä luovuttiin ja sen tilalle perustettiin raikas ja aktiivisesti päivittyvä blogi.

Mediakasvatus

Radio- ja tv-museossa jatkui edellisvuonna alkanut mediakasvatustoiminta. Siihen liittyi mm. *Lasten ja nuorten sota 1918* -peli. Radio- ja tv-museo Mastolassa oli tarjolla älypuhelimilla pelattavia ohjattuja Seppo-oppimislejää, jotka suunnattiin yläkoululaisille, lukiolaisille, ammattikoululaisille, korkeakoululaisille sekä erilaisille aikuis- ja senioriryhmille. Lasten ja nuorten sota 1918 -pelin avulla pelaajalle tarjoutui mahdollisuus ymmärtää, miksi Suomessa käytiin sata vuotta sitten sisällissota, miksi sotatoimiin osallistui myös lapsia ja nuoria ja minkälaisia seurauksia siitä oli heille.

Mastola osallistui Mediakasvatusseuran järjestämään valtakunnalliseen mediataitoviikkoon 6.-11.2., jonka tavoitteena on kehittää lasten, nuorten ja aikuisten mediataitoja sekä vahvistaa aikuisten valmiuksia

Mastolan alakerran näyttelyä. Kuva Elias Outakivi.

mediakasvatukseen. Mastolassa oli tiistaista torstaihin tarjolla yläkoululaisille ja muille ryhmille älypuhelimella pelattavia *Seppo-oppimislejää*, joiden aiheita ovat elokuva- ja tv-kerronta, lasten ja nuorten sota 1918 sekä uutisten tekeminen ja valeuutiset. Pelejä ohjasi museon työntekijä.

Kaikki museokävijät pääsivät yhtenä päivänä testaamaan virtuaalista julistenäyttelyä, Tilt Brush -piirustusohjelmaa sekä muita virtuaalitodellisuussisältöjä. Lisäksi tapahtumaviikolla järjestettiin museossa ja sen pihamaalla Valtteri Bottas Duathlon Talvirieha, jossa Valtterin lisäksi seikkaili Supermarsu-elokuvasta tuttu Supermarsu.

Tapahtumat

Radiolähetysten välittämisen vuosipäivänä 22.4. pidettiin tilaisuus "Radiomuistoja" auditoriossa. Matti Even haastateltavana oli pääministeri Juha Sipilä. Asiakkaille oli tarjolla myös kuvasuunnitusta, kasvomaalauksia, seppolejää, rooliopastuksia ja mahdollisuus tutustua ohjatusti museon uuteen VR-näyttelyyn.

Taidetestaajavierailut järjestettiin 22.1.-16.5. Mastolassa vieraili noin 5 700 uusimaalaista 8. luokkalaista opettajineen.

BASE-hyppytahtuma Mastolan auditoriossa ja Radiomäellä
27.4. – 29.4.

Lemmenlatu-elokuvaa esitettiin auditoriossa 6.5. ja 20.5.

”Kesätaajuudella” lasten kesäleirit järjestettiin 11.–15.6. ja 18.–21.6.

Mastolan hurja Halloween. YLEn VR-elokuva ”Hullujen hautausmaa” oli koettavissa museon VR-laitteilla. 30.10 – 4.11. ja 10.–11.11.

Mastola tarjosi asiakkailleen glögiä ja piparkakkuja 19.12. EMYA 2019 jatkoonpääsyn johdosta.

Kesäleirillä puuhattiin sekä ulkona että sisällä. Kuva Elias Outakivi ja Anna-Riikka Vaden.

Hiihtomuseon 2017 uusittu perusnäyttely Hiihdon henkeä on nähtävissä alakerran näyttelytiloissa. Kuva Susanna Korhonen.

HIIHTOMUSEO

Hiihtomuseon perusnäyttely *Hiihdon henkeä* jatkoi koko vuoden. Urheilumuseolta lainassa olevat Matti Nykäsen arvokisamitalit houkuttelivat asiakkaita läpi vuoden. Toisen kerroksen vaihtuvien näyttelyiden tilassa järjestettiin kaksi Julistemuseon tuottamaa näyttelyä Koulutus kannattaa aina! ja *FOOTB-ALL MIX*.

Taiteilija Kaisa Salmen videoteos *Fellmanin pelto*, jota esitettiin Hiihtomuseon Mediaseinällä 17.-29.4., oli osa muistovuoden 1918 näyttelyohjelmaa. Kaisa Salmi ohjasi Lahden Fellmanin puistossa 28.4.2013 suurperformanssin *"Fellmanin pelto – 22 000 ihmisen elävä monumentti"*, johon osallistui lähes kymmenentuhatta ihmistä ympäri Suomen. Elokuva yhdistää kautta aikojen Suomen suurimman performanssin, viiden päähenkilön tarinan sekä runomuotoisen, faktapohjaisen tekstin, jonka kymmenet vapaaehtoiset lukevat vuorotellen kameralle. Elokuvan runomuotoisesta tekstistä vastaavat Kaisa Salmi ja Teemu Mäki. Elokuva kuului performanssin ohella Salmen tohtoriopintojen taiteelliseen työhön Aalto-yliopistossa.

Tapahtumat

Lasten talviolympialaiset hiihdossa 21.1.

Pyryn ja Lylyn päivä 1.11. Lapsille ja lapsenmielisille oli tarjolla Jänöjussin mäenlaskua, kasvomaalauksia ja talvista menoa

Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilun Joulumaa-tapahtuma 1.12. Jänöjussin mäenlasku, talvista tunnelmaa ja eläimellistä menoa.

Norjalaisten attaseana Salpausselän kisoissa toiminutta Eero Blåfieldiä haastateltiin 13.6.2018 Espoossa. Kuvassa keskellä istumassa Eero Blåfield, vasemmalla Timo Nyman ja takana Hiihtomuseon tutkija Suvi Kuisma. Kuva Ritva Nyman.

Venäläinen 1950-luvun kilpahiihtäjä Marija Gusakova vieraili Hiihtomuseolla 3.2.2018 pietarilaisen urheilukoulun mukana. Vanhat kilpakumppanit vas. Siiri Rantanen ja Marija Gusakova tapasivat, oik. Antero Verto. Kuva Suvi Kuisma.

Viipurin Reippaat -seminaarissa kuultiin muun muassa tutkija Riitta Niskasen esitelmä Viipurin ja Lahden asemakaava-arkkitehtina toimineesta Olavi Laisaaresta. Kuva Tiina Rekola.

OLAVI LAISAARI 1907-1983
 VIIPURIN ASEMAKAAVA-ARKKITEHTI 1937-1945,
 LAHDEN ASEMAKAAVA-ARKKITEHTI 1945-1948 JA 1960-1970

ASIAKASPALVELU

Museopedagogiikka

Lahden museoiden museopedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa asiakaspalvelupäällikkö Ulla Aaltio yhdessä tutkijoiden kanssa. Museopedagoginen toiminta sisälsi vuoden aikana vaihtuviin näyttelyihin liittyviä tehtäviä, työpajoja ja oheisohjelmaa. Lahden museoissa toteutetaan myös Lahden kaupungin koululaisten kulttuuri-ohjelmaa, joka muodostaa kouluikäisille suunnatun museopedagogisen toiminnan perustan. Kulttuuriohjelma koskee lisäksi Lahden lukioita, myös yksityisten lukioiden oppilaita.

Perusopetuksen kulttuuriohjelman 4-, 6- ja 7-luokkalaisia kävi Historiallisessa museossa, Taidemuseossa ja Radio- ja tv-museo Mastolassa vuoden 2018 aikana yhteensä 4 948 oppilasta opettajineen. Lukion kulttuuriohjelman kävijöitä oli yhteensä 141.

Radio- ja tv-museo Mastolassa kävi tammi-, huhti- ja toukokuun aikana noin 5 700 uusmaalaista 8-luokkalaista taidetestaajaa teatterin Täällä Pohjantähden alla –näytelmän etkoilla. Vierailut Mastolassa toteutettiin yhteistyössä Nuorisoteatterin kanssa.

Yleisöopastuksia järjestettiin Historiallisessa museossa neljä kertaa ja Taidemuseossa 11 kertaa. Ryhmäopastuksia oli Historiallisella museolla viisi kertaa, Taidemuseolla kuusi kertaa. Hiihtomuseolla ryhmäopastuksia oli vuoden aikana 19 kertaa ja Radio- ja tv-museolla 45 kertaa. Mastolassa järjestettiin myös Ilona Kuuluvaisen draamaopastuksia seitsemän kertaa.

Tapahtumat

Vuoden aikana Lahden museoissa järjestetyt yleisölle suunnatut ilmais-tapahtumat keräsivät yhteensä 6 255 kävijää. Historiallinen museo

osallistui kahtena viimeisenä avoinnaolopäivänään Lahti Fringe Festivaaliin. Päivien ohjelmassa oli Sinfonia Lahden ja Suomen Diakonia-opiston Lahden kampuksen Theatrum Olgan yhteistyössä toteuttama *Vanity Fair – elävä soittorasias* -esitykset sekä museon tuottama *Lahti liekeissä – populaarikulttuurin pitkä oppimäärä?* -paneeli. Tapahtumakävijöitä oli yhteensä noin 1000.

Mastolassa esitettiin Halloween-viikolla ja Isänpäivä viikonloppuna Ylen tuottama VR-esitys *Hullujen hautausmaa*, joka houkutteli yhteensä 564 katsojaa. Hiihtomuseo osallistui Lahden Hiihtoseuran kanssa toteutettavaan perheiden suosimaan *Lasten talviolympialaiset* -tapahtumaan. Museolla kävi päivän aikana 1 368 kävijää. Hiihtomuseo oli ensimmäistä kertaa mukana tänä vuonna Päijät-Hämeen Liikunnan ja Urheilun *Joulumaa*-tapahtumassa 1.12., joka toi noin 1240 kävijää, myös lapsiperheitä Hiihtomuseolle. Taidemuseon joulupuoti-myyntitapahtumassa vieraili 10.-22.12. välisenä aikana 1 681 henkeä. Tapahtumalla oli vaikuttavuutta niin Lahden museoiden tunnettuuteen ja tulevaa taide-, juliste- ja muotoilumuseo LADia varten tehtyyn maineiden rakennukseen kuin tulonmuodostukseen.

Näiden tapahtumien lisäksi Lahden museot järjestivät vuoden aikana yleisölle suunnattuja luentoja ja seminaareja sekä näyttelykohtaista ohjelmaa. 1918-juhluvuoden tapahtumiin liittyvät luennot Mastolan auditoriossa ja kävelykierrokset tapahtumapaikoilla houkuttelivat paljon kiinnostuneita kuulijoita. Myös *Viipurin reippaat* – ja *Taide katukuvassa* -seminaarit kiinnostivat yleisöä. Maakuntaa kiertäneen Julistemuseon VR-näyttelyn *Panda piilossa* näki 1 253 henkilöä.

Viestintä ja markkinointi

Museon markkinointitiimi kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Asiakaspalvelupäällikkö Ulla Aaltio ja myyntisihteeri Birgitta Harju kuuluvat myös Sivistystoimialan viestintä- ja markkinointitiimiin. Asiakaspalvelija Elias Outakivi siirtyi määräaikaiseen mediatuottajan toimeen syyskuun 2018 alussa.

Paikallisesti museo näkyi City-tauluissa sekä paikallislehdissä ilmoi-

tuksilla. Alkuvuodesta museo oli mukana LSL-busseissa mainoksilla, mainokset saivat hyvää palautetta kaupunkilaisilta. Rautatieaseman läheisyydessä mainostettiin suurilla lakanoilla Hiihtomuseota ja Radio- ja tv-museo Mastolaa. Näkyvä mainos herätti huomiota. Etelä-Suomen asiakkaita houkuteltiin erityisesti Taidemuseon näyttelyihin vuoden aikana Helsingin Sanomien ilmoituksilla. Sosiaalista mediaa erityisesti facebookia ja Instagramia päivitettiin tiiviisti.

Museokauppa

Näyttelyn tuotteistamista kokeiltiin yhteistyössä Muotoiluinstituutin opiskelijoiden johdolla Taidemuseon alkuvuoden *Hymyilevä kuolema*-näyttelyn ohessa. Museokauppaan hankittiin myös näyttelyn aiheeseen sopivia tuotteita suoraan Meksikosta. Värikäs museokauppa sai paljon hyvää palautetta asiakkailta. Museokauppaan teetettiin kosketusnäyttösormikkaita sekä huulirasvoja hyppymäkitteemalla. Hittituotteeksi tuli alkuvuodesta teetetty *Lahti Retro pipo*. Pipon suunnittelija oli opiskelija Teemu Paavola Muotoiluinstituutista. Lahden nuorisopalveluiden sisustuspuolen työvalmentajan Eve Kaikkosen ja nuorten kanssa suunniteltiin vanhoista Radiomastokankaista pussukoita sekä patalappuja. Kankaat olivat Lahti100-vuotta 2005 juhluvuoden ajalta eli kierrätyskangasta. Museokaupan tuotto oli hyvä.

Koulutus

Asiakaspalvelupäällikkö osallistui Valtakunnallisille museopäiville 23.-25.5.Vaasassa, Museoalan teemapäiville 17.-18.9. Helsingissä ja asiakaspalvelupäällikkö ja myyntisihteeri osallistuivat "Euro enemmän"-hankkeen seminaaripäivään 3.12. Tampereella.

KARTANON YSTÄVÄT

Kartanon ystävät ry on museonystäväyhdistys, joka perustettiin vuonna 2011 tukemaan Historiallisen museon toimintaa ja edistämään museon tunnettuutta, kulttuurimyönteistä ilmapiiriä ja museoharrastusta

Museokaupan valikoimassa on lukuisia Lahti-aiheisia tuotteita.
Kuva Elias Outakivi.

Lahdessa ja Päijät-Hämeessä. Museon ja Kartanon ystävien yhteistointaintaa suunniteltiin vuoden aikana neljässä yhteispalaverissa. Museon edustajina kokouksessa olivat asiakaspalvelupäällikkö Ulla Aaltio, myyntisihteeri Birgitta Harju sekä museoamanuenssi Ilkka Kuhanen.

Yhdistyksen jäsentapaamisissa kuultiin muun muassa museon kokoomatymisestä, tutustuttiin opastetuilla kierroksilla museon näyttelyihin ja kaupunkikuvaan sekä kuultiin Kartanon uudistumisesta ja perusnäyttelyn suunnittelusta.

Yhteistyössä museon kanssa Kartanon ystävät järjesti 15.8. Felix Krohn-salissa seminaarin *Viipurin reippaat*, joka liittyi Ainopuiston teatterin samannimisen historiallisen kesäteatterinäytelmän aihepiiriin.

Käytännön järjestelyjen lisäksi yhdistys myönsi museolle seminaarin toteuttamiseksi 1500 euron avustuksen. Lisäksi yhdistys avusti museon kokoelmayksikön tekstiililaatikoiden suojapussien kangashankintaa 441 eurolla.

Kartanon ystävät järjesti Kafé Kartanossa ryhmille kahvituksia, omia jäsentapaamisiaan ja vastasi museon tapahtumien Suvi alkaa Kartanosta ja Fringe-festivaalin yleisökahvituksesta. Kafé Kartano oli 1.1. – 2.9. avoinna museon ja sen yhteistyökumppaneiden tapahtumien yhteydessä kaikkiaan 11 kertaa, asiakkaita kävi yhteensä 390. Vapaaehtoistyön kokonaismäärä oli noin 44 tuntia mukaan lukien tilaisuuden valmistelut ja jälkisiivous. Historiallisen museon sulkeutuminen korjaustöiden vuoksi syksyllä merkitsi suurta muutosta yhdistyksen toiminnalle, koska se merkitsi taukoa myös Kafé Kartanon toiminnalle. Yhteinen vuosi päätettiin perinteisesti kaupunginmuseon Kartanon ystäville järjestämään joulukahvitilaisuuteen, tällä kertaa Kartanon remontin vuoksi NNKY:n salissa.

Hiihtomuseo oli mukana Päijät-Hämeen Liikunnan ja Urheilun Joulumaa-tapahtumassa. Kuva Suvi Kuisma.

Mäkihyppy sekä simulaattorissa että pienemmässä mäessä kiinnosti Joulumaa-tapahtumassa. Kuva Susanna Korhonen.

1918 MUISTOVUODEN TAPAHTUMAT LAHDEN MUSEOISSA

Lahden museot järjesti 1918 muistovuoden tapahtumia sekä museoissa että kaupungilla.

1918-installaatio, 5.4.-3.6. Historiallisessa museossa

Installaatio kuvaili sekavaa yhteiskunnallista tilannetta ja tunnelmaa kaupungissa. Installaatio loi katseen Lahden kartanoon ja sen lähtökohta oli sisällissodan vaiheita valottavassa arkistomateriaalissa. Installaation toteutti lavastaja Amadeu Vives, historiasisällön tuotti Lahden kaupunginmuseo. Osana installaatiota oli Heikki Marilan tunnetuksi nousseen Apokalypsis 1918 -sarjan teos 'Hennala 5' Lahden taidemuseon kokoelmista.

Hetkiä elämästä - Erkki Kannosto Teoksia kuudelta vuosikymmeneltä 15.6.-12.8. Taidemuseossa

Taiteilija Erkki Kannoston retrospektiivinen näyttely sisälsi myös Lahden Fellmaninpuiston *Punavankimuistomerkkiä* käsittelevän osaston.

Fellmanin pelto -videoteos 17.-29.4. Hiihtomuseossa

Taiteilija Kaisa Salmen toteuttama Fellmanin pelto -videoteoksen esitykset Hiihtomuseon mediaseinällä. Kaisa Salmi ohjasi Lahden Fellmanin puistossa 28.4.2013 suurperformanssin ”Fellmanin pelto – 22 000 ihmisen elävä monumentti”, johon osallistui lähes kymmenentuhatta ihmistä ympäri Suomen. Elokuva yhdistää kautta aikojen Suomen suurimman performanssin, viiden päähenkilön tarinan sekä runomuotoisen, faktapohjaisen tekstin, jonka kymmenet vapaaehtoiset lukevat vuorotellen kameralle. Elokuvan runomuotoisesta tekstistä vastaavat Kaisa Salmi ja Teemu Mäki. Elokuva kuuluu performanssin ohella Salmen tohtoriopintojen taiteelliseen työhön Aalto-yliopistossa.

Luentosarja 16.-26.4. Radio- ja tv-museo Mastolassa

16.4. dosentti Riitta Niskanen, *Koti ja yhteiskuntarauha - vuoden 1918 kaiut Lahden Paavolassa*

17.4. dosentti Marko Paavilainen, *Thomé-veljesten kohtalo ja elämä punaisessa Etelä-Suomessa*

19.4. kuvanveistäjä Erkki Kannosto, *Lahden punavankimuistomerkki*

23.4. professori emeritus Antti Karisto, *Naiset aseissa. Lahden punainen naiskomppania*

24.4. professori emeritus H.K. Riikonen, *Vihapuhetta ja sovinnonhailua: Suomen kirjailijoiden suhteesta vuoden 1918 tapahtumiin*

26.4. dosentti Hannu Takala, *Sisällissodan taistelut ja jälkiseuraukset*

Lasten ja nuorten sota 1918 -peli Radio- ja tv-museo Mastolassa

Mastolassa oli tarjolla älypuhelimilla pelattavia ohjattuja Sep-po-oppimispelisiä, jotka on suunnattu yläkoululaisille, lukiolaisille, ammattikoululaisille, korkeakoululaisille sekä erilaisille aikuis- ja senioriryhmille. Lasten ja nuorten sota 1918 -pelin avulla pelaaja ymmärtää, miksi Suomessa käytiin sata vuotta sitten sisällissota, miksi sotatoimiin osallistui myös lapsia ja nuoria ja minkälaisia seurauksia siitä oli heille.

Taidetestaajat Radio- ja tv-museo Mastolassa

Taidetestaajat on Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin rahoittama suurhanke, joka mahdollistaa kolmen vuoden ajan jokaiselle kahdeksasluokkalaiselle kaksi taidelaitosvierailua kulttuurikohteissa. Kevään 2018 aikana Radio- ja tv-museo Mastolassa vieraili noin 5 760 uusimaalaista kahdeksasluokkalaista 240 oppilaan ryhmissä. Käynti Mastolan toimintapisteissä Lahden Radiomäellä ja Lahden kaupunginteatterin Täällä Pohjantähden alla -esitys muodostivat 1918 tapahtumia käsittelevän kokonaisuuden.

Kaupunkikävelyt

16.4. Riitta Niskanen ja Hannu Takala, *Lahti 1918 - kaupunki sota-näyttämönä ja jäljet kaupungissa.*

17.4. Hannu Takala, *Taistelu Lahdesta ja Kisatulikukkulasta.*

18.4. Riitta Niskanen, *Koti ja yhteiskuntarauha - vuoden 1918 kaiut Lahden Paavolassa.*

19.4. Hannu Takala, *Taistelu Lahdesta ja Kisatulikukkulasta.*

23.4. Riitta Niskanen, *Koti ja yhteiskuntarauha - vuoden 1918 kaiut Lahden Paavolassa.*

24.4. Riitta Niskanen ja Hannu Takala, *Lahti 1918 - kaupunki sota-näyttämönä ja jäljet kaupungissa.*

Yksityiskohta 1918-installaatiosta. Kuva Teea Saanio.

Vakinainen henkilökunta

museonjohtaja FM Timo Simanainen
 asiakaspalvelupäällikkö FM Ulla Aaltio
 kokoelmapäällikkö FM Sari Kainulainen
 tutkimuspäällikkö FT Hannu Takala
 näyttelypäällikkö FM Tiia Tiainen
 amanuenssi FM Maija Riitta Kallio 9.3. saakka
 amanuenssi FM Ilkka Kuhanen
 amanuenssi Liisa Mäkitalo 8.1. alkaen
 amanuenssi FL Tuija Vertainen
 tutkija fil. yo Vesa Järvinen (Itä-Hämeen museo, Hartola)
 tutkija FM Suvi Kuisma
 tutkija FT Riitta Niskanen
 tutkija HuK Helena Peippo
 tutkija FM Päivi Siikaniemi
 tutkija FM, TaK /Teollinen muotoilija Hanna Suihko
 maakuntamuseotutkija HuK Anna-Riikka Vaden
 tutkija FM Päivi Vickholm
 myyntisihteeri Birgitta Harju
 konservaattori Maija Nisonen

konservaattori Lauri Löfman
 kuva-arkistonhoitaja FM Päivi Taipale
 valokuvaaja Tiina Rekola
 kuvankäsittelijä Mervi Mäkinen
 museoapulainen Minna Tolvanen
 vastaava näyttelymestari Mika Pettinen
 näyttelymestari Elina Liukkonen
 näyttelymestari Jani-Markus Männistö
 museomestari Jaakko Rautalahti
 museomestari Petri Vallgren
 asiakaspalvelija Anne Honkala
 asiakaspalvelija Jorma Jalava
 asiakaspalvelija Harri Karttunen
 asiakaspalvelija Tapani Kilpiö
 asiakaspalvelija Mari Lindgren
 asiakaspalvelija Mika Myllynen
 asiakaspalvelija Elias Outakivi, ma. mediatuottaja 1.9. alkaen
 asiakaspalvelija Tuija Parhiala
 asiakaspalvelija Erja Puodinketo
 asiakaspalvelija Kati Vihtonen
 museonvalvoja Eeva Siikjärvi

Sijaiset ja tilapäinen henkilökunta

näyttelyamanuenssi FM Susanna Korhonen 5.3.-31.12.

Arkeologiset tehtävät: tutkijat FM Eetu Sorvali 1.1.-5.10., FM Piritta Häkälä 1.1.-31.8. ja FM Terhi Tanska 5.11.-31.12 sekä opiskelija Jussi-Pekka Hiltunen 14.5.-31.8.

”Lahden museoiden näyttelyt virtuaalisesti Päijät-Hämeen maakuntaan”:
 projektityöntekijät Toni Puurtinen 1.1.-31.10. ja Maija Huusko 1.11.-31.12.

Nastolan historian IV osan tutkimushanke: tutkijat FM Ville Eerola 1.1.-31.12. ja FM Sini Ojala 1.1.-31.12. sekä tutkimusapulainen Nea Uusisalo 4.7.-31.8., 24.9.-23.12.

Museoharjoittelijoina olivat paikallismuseotyössä: Nea Uusisalo 4.6.-3.7. ja Meea Kivi 4.6.-3.7., kokoelmatyössä: Henna Mero 4.6.-3.7., Riikka Huuskonen 13.8.-12.9. ja restauroinnin opiskelija Noora Partala sekä valokuvauksessa valokuvaaja-opiskelijat Teea Saanio 3.4.-12.6. ja Eetu-Pekka Heiskanen 3.9.-5.10.

Vuoden 2018 aikana Lahden museoissa työskenteli eripituisia aikoja työllisyysmäärärahoilla 13, työkokeilussa 10, kesätyömäärärahoilla 11 ja opintoihin liittyvässä työharjoittelussa kahdeksan henkilöä.

	TALOUSARVIO euroa	TOTEUTUMA euroa
MENOT YHTEENSÄ	3 792 900	4 192 886
TULOT YHTEENSÄ	124 100	471 205
NETTO	3 668 800	3 721 681
POISTOT	443 700	383 038
IRTAIN OMAISUUS	350 000	290 935

Museon valtionosuus oli 1 102 116 euroa.

Saadut erityisavustukset:

Museovirasto / Virtuaalikohtaamisia Lahdessa 40 000

Päijät-Hämeen liitto / EAKR rahoitus

TAJUMO-taiteen ja muotoilun elämyskeskus 64 521

Museotoimen hallinnosta huolehtii kaupunginhallituksen valvonnan alaisena kaupunginvaltuuston valitsema liikunta- ja kulttuuri-lautakunta. Lautakunnan alaisina palveluyksikköinä toimivat liikun-tapalvelut, kaupunginmuseo, -orkesteri ja -teatteri sekä liikunnan ja kulttuurin vastuualueen yhteiset palvelut (kulttuuripalvelut).

Liikunta- ja kulttuurilautakunnan jäsenet 2017 - 21

puheenjohtajana KT, peruskoulun rehtori Marju Markkanen
varapuheenjohtajana FM, opinto-ohjaaja Helena Salakka
graafinen suunnittelija Ulla Koskinen-Laine
kohdevalvoja Tomi Sairomaa
liikunnanohjaaja AMK Roosa Rusanen
yrittäjä Hannu Kaasinen
toimitusjohtaja, HHJ Marko Varjonen
palvelupäällikkö Salla Palmi-Felin
sairaanhoitaja Nina Laihanen
kansanedustajan avustaja Markku Karjula
liikunnanopettaja, eläkeläinen Pertti Arvaja
tarkastaja Pasi Kousa

Varajäsenet

toimistos sihteeri Satu Lehtola
päiväkodinjohtaja, yrittäjä Katja Ståhl
LitM, liikunnanopettaja, eläkkeellä Pertti Vartiainen
opiskelija Ville Jalava
laboratorionhoitaja, työsuojeluvaltuutettu Riikka Raaska
valmentaja, yrittäjä Jani Klinga
liikunnanohjaaja, yrittäjä Sari Silventoinen
nuoriso-ohjaaja Lassi Puodinketo
talous- ja hallintopäällikkö Päivi Granlund
tradenomiopiskelija AMK, kirjanpitäjä Salla Natunen
vanhempi rikoskonstaapeli Pekka Airamo
sosionomi AMK Satu Kokkonen

Kaupunginhallituksen edustaja Aleksi Mäntylä
Nuorisovaltuuston edustaja Tom Westerlund, varaedustaja Mona Pyykkönen
Henkilöstön edustaja Päivi Hämäläinen, varaedustaja Timo Kangas

Lautakunnan yhteisten asioiden esittelijänä on toiminut sivistysjoh-taja Tiina Granqvist ja pöytäkirjan pitäjänä valmistelusihteeri Tuula Seljas. Kaupunginmuseota koskevia asioita on esitellyt museonjoh-taja Timo Simanainen ja vastuualuejohtaja, liikuntatoimenjohtaja Tommi Lanki.

Lautakunta kokoontui vuoden 2018 aikana yhdeksän kertaa.
Pöytäkirjoihin kertyi 83 pykälää.

Lahden museot kiittää seuraavia henkilöitä ja yhteisöjä vuonna 2018 saamistaan lahjoituksista:

Julistekokoelmat

Dansk Plakatmuseum, Pekka ja Julia Vuori.

Kulttuurihistorialliset kokoelmat

Tiina Kauppinen, Anneli Kurkkio, Aila Koivisto-Junni, Ari Lappalainen, Riitta Lautakatto, Leena Luhtanen, Anneli Aro-Muukka, Veli-Matti Nieminen, Riitta Niskanen, Tarja Näsi, Marja-Leena Palosaari, Jaakko Rautalahti, Kerttu ja Olavi Ristola, Juhani Saimovaara, Laura Salmi, Valtteri Simola, Tuomas Sopanen, Petri Vallgren.

Kuva-arkisto

Kirsti Aro, Kirsti Inkinen, Lahden kaupunginarkisto, Riitta Lautakatto, Leena Luhtanen, Maija Ollilainen, Päivi Pulkkinen, Kyllikki ja Olavi Ristola, Laura Salmi, Markku Salo, Olli Varjola.

Radio- ja tv-alan kokoelmat

Haminan kaupungin museot, Jaakko Heikinheimo, Ritva Ikävalko, Jouko Kaukonen, Suvi Kuisma, Bruno Puolakainen, Liisa Rautio, Jukka Vahala, Viestintävirasto, Taina Vihra.

Taidekokoelmat

Jouko Skinnarin muistoyhdistys ry, Ville Skinnari, Erkki Kannosto, Krishnamurti tiedotusyhdistys, Pentti Papinahon perikunta.

Talviurheilukokoelmat

Heikki Alanen, Arto Tiaisen perikunta, Eero Blåfield, Sara Corento-Aknaoui, Sari Estilä, Erkki Hiltunen, Erkki Hänninen, Päivi Kirjonen, Antero Korhonen, Ahti Laaksonen, Juhani Laine, Jukka Niku, Maija Nisonen, Erkki Nuortila, Seppo Painilainen, Arto Pasanen, Teija Pekonen, Juha Toivonen, Christer Turku, Harri Ukkonen, Leena Ylä-Anttila, Juhani Valonen, Jarkko Viiri, Kari Vähävuori.